

S'Esclop

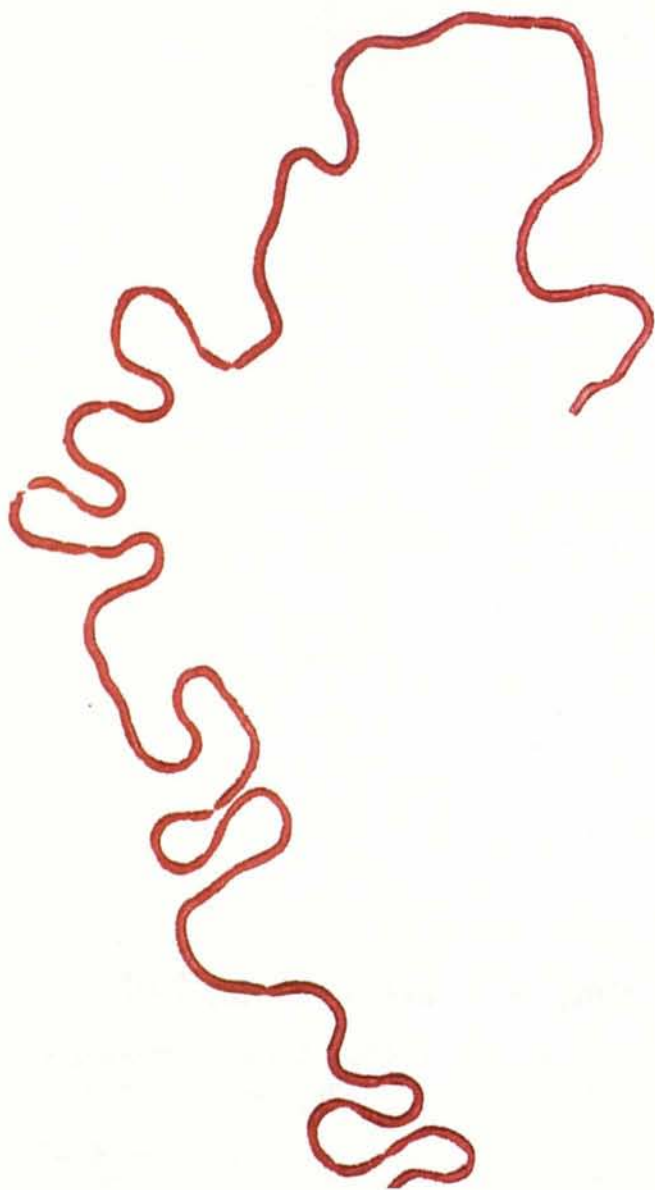
Quadern cultural 35

II època, any VI

3,25 €

HOMENATGE A BLAI BONET

Antoni Artigues, Sebastià Bennasar, Miquel Bezares, Vicenç Calonge, Àngels Cardona, Antoni Clapés, Gabriel Florit, Joan Fullana, Víctor Gayà, Toni Gost, Miquel López Crespí, Lluís Maicas, Jaume Mateu, Bernat Nadal, Alfons Navarret, Julià Obrador, Jaume Oliver, Jordi Pàmias, Joan Perelló, Pere Perelló Nomdedéu, Josep Pizà, Jaume C. Pons, Miquel Pons, Emili Sánchez-Rubio, Maria Victòria Secall, Lluís Servera, Àngel Terron, Maties Tugores, Pau Vadell, Antoni Vidal Ferrando
Il·lustracions: Toni Catany, Bartomeu Estelrich, Joan, Joan Lacomba, Inés Karin Laudat, Llorenç Pons Moll, Tòfal Sastre, Gaspar Servera, Miquel Servera, Pau Vadell

Gravat del llibre *Fashion Victim* (*Victima de la moda*) de **Bartomeu Estelrich Rigo**; es tracta d'un homenatge a Blai Bonet i a la seva novel·la *Si jo fos fuster i tu et diguessis Maria* que va fer-li, fa quasi deu anys, basant-se en una anècdota en què Blai Bonet parla de les aparicions de la Mare de Déu i de com s'abillava en cadascuna d'elles

Índex

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de correus 5222
07011 Palma
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933

sesclop@hotmail.com
sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Toni Catany

Disseny:
Joan Fullana &
Gaspar Servera

Tractament d'imatges:
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

Setembre - Octubre 2007

ANTONI	ARTIGUES BONET	6 i 7
SEBASTIÀ	BENNASAR	33
MIQUEL	BEZARES	9
BLAI	BONET	11, 22, 24, 31 i 43
VICENÇ	CALONGE	5
ÀNGELS	CARDONA	8
ANTONI	CLAPÈS	20
GABRIEL	FLORIT I FERRER	42
JOAN	FULLANA	4
VÍCTOR	GAYÀ	22
TONI	GOST	25
MIQUEL	LÓPEZ CRESPI	40 i 41
LLUÍS	MAICAS	28 i 29
JAUME	MATEU I MARTÍ	35
BERNAT	NADAL	30 - 32
ALFONS	NAVARET	21
JULIÀ	OBRADOR PERELLÓ	39
JAUME	OLIVER FERRÀ	15
JORDI	PÀMIAS	23
JOAN	PERELLÓ	10
PERE	PERELLÓ NOMDEDEU	17
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	25
JAUME C.	PONS ALORDA	16
MIQUEL	PONS	12 - 14
EMILI	SÁNCHEZ-RUBIO	16
MARIA VICTÒRIA	SECALL	21
LLUÍS	SERVERA SITJAR	41
ÀNGEL	TERRON	34
MATIES	TUGORES I GARAU	24
PAU	VADELL	18
ANTONI	VIDAL FERRANDO	36 i 37

Il·lustracions

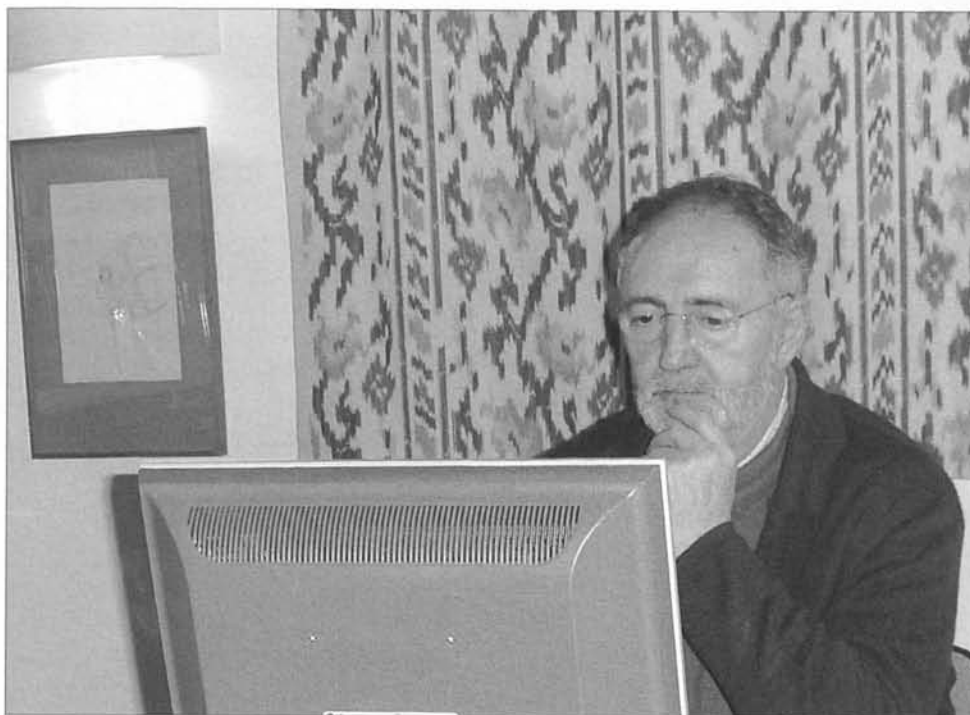
TONI	CATANY	1, 13, 19, 20 i 44
BARTOMEU	ESTELRICH RIGO	2 i 11
JOAN	JOAN	8 i 36
JOAN	LACOMBA	43
INÈS KARIN	LAUDAT	32
LLORENÇ	PONS	29
TÒFOL	SASTRE	35
GASPAR	SERVERA	33
MIQUEL J.	SERVERA	4
PAU	VADELL I VALLBONA	14, 17, 37 i 39

**Aquesta edició especial de 44 pàgines
ha comptat amb el patrocini de Quely**

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

A la memòria de Blai Bonet

Joan Fullana, fotografia de Miquel J. Servera

Un altre homenatge a *S'Esclop*? Sí. Aquest quadern, dedicat a **Blai Bonet**, tanca la triade que havíem planejat feia temps; d'ençà de fa anys si va a dir ver, perquè, degut a un caramull de circumstàncies imprevistes que ho demoraren, aquell que ofrenàrem a Josep M. Llompart havia covat des de 2003... El principal motiu d'aquest homenatge o el perquè de tot plegat, (manllevant el nom a una coneguda obra de Quim Monzó, que Ventura Pons portaria al cinema) rau, sobretot, en la importància literària de Blai Bonet i en el desig de de servir la seva memòria.

Com que a *S'Esclop* som de natura una mica arrauxats, (o almanco, de vegades, podem ésser una mica impetuosos); vull dir que ens impulsen certs rampells, sense calcular-ne l'esforç; i, una mica encabotats amb aquesta dèria, hem volgut retre-li tribut i, fins i tot, en certa manera, rescatar-lo de l'oblit d'alguns... I de les converses mantengudes sovint amb el jove poeta de Calonge, Pau Vadell, - amador ferm i defensor de l'obra *blaibonetiana* - en sorgí la

fal·lera de recordar-lo i d'honorar-lo des de les pàgines de *S'Esclop*.

I, com quasi sempre, ens hem hagut de constrènyer; volem dir que no hem pogut fer ús de molta més informació arreglada sobre Blai Bonet; no obstant això, i dins la mesura de les nostres possibilitats, hem cregut que l'afany ho pagava, i, per mor d'aquesta avinentesa, hem hagut d'afegir quatre pàgines més del que és habitual a *S'Esclop*.

I, més que una editorial, això que llegiu només és una petita nota, mitjançant la qual, fugint d'exageracions innecessàries i mantenint la fesomia intemporal de *S'Esclop*, volem donar-ne notícia als lectors. D'en Blai Bonet, (1926-1977), pensam que, sobretot, no n'hem d'oblidar el seu periple literari, que aquí volem destacar, així com la seva importància dins el món de les lletres i, per tant, més que d'una nota necrològica apologetica, es tracta de posar de manifest la seva vàlua i permanència com a creador.

De les aportacions gràfiques i fotogràfiques que hi apareixen, en no pocs casos són vertaders documents, i, per tant, en pensam que

tenen un cert valor històric; les col·laboracions poètiques que hi trobareu (algunes d'elles inèdites o fins i tot creades *ex-novo* i a posta per a aquesta edició), juntament amb els articles de divulgació, d'anàlisi, (algun d'evocació personal, altres de síntesi o de sinopsi i, en algun cas, no mancat d'un toc crític) ajudaran als lectors que encara no el coneguin a perfilar millor la figura bellugadissa que fou Blai Bonet.

En tot moment, hem volgut i procurat que ell fos el protagonista. Hem enfocat bé la qüestió? Com sol succeir sovint, una cosa és allò que volem i l'altra allò que n'eix. En lloc d'emetre judicis de valor, hem preferit, o almanco ho hem malavejat, de mantenir una mena de diàleg amb els lectors. Ho haurem aconseguit?. Esperam que aquest quadern - perquè la nostra intenció final és apropar l'obra de Blai Bonet als lectors - hagi servit per descobrir-la als que encara no la coneixen i estimular-los el desig de llegir-la o de rellegir-la als que, en altre temps, la besllumaren.

Joan Fullana

Ara em dic Blai

*No sabem gota si Déu existeix,
però just si Ell existís, l'home podria
alliberar-se de la Història i aconseguir, en l'Ésser Tot U,
la plenitud personal i universal en gaubança.*

Blai Bonet

Et llanç a les banyes del verd
perquè facis de la seva empenta
el llaç que, golafre, guarirà
les incerteses que la vida porta
en ulls de sofre, tassons de quitrà.

No cal tenir por.
Facem el que vulguem.
El que cal és saber què?
Si la veu erma o la mà ferma,
si la roba bruta de llaurar
o els dies despullats de vol,
la verdor en uns ulls color de mel,
la verdor infantesa
                  i soca d'olivera,
verdor del cant
      que per ésser cant
          exigeix
comunitat i melodia en mar de mots
                  que són peixos i encís.

Vicenç Calonge

Poema del llibre *Cant que s'interroga*. La Sínia del Tall / 12.

Blai Bonet. Records

“Contar, no! Recordar! / Recordar, re-cor-dar, / significa acostar les coses al cor”,

com diu Blai Bonet a *Teatre del gran verd*

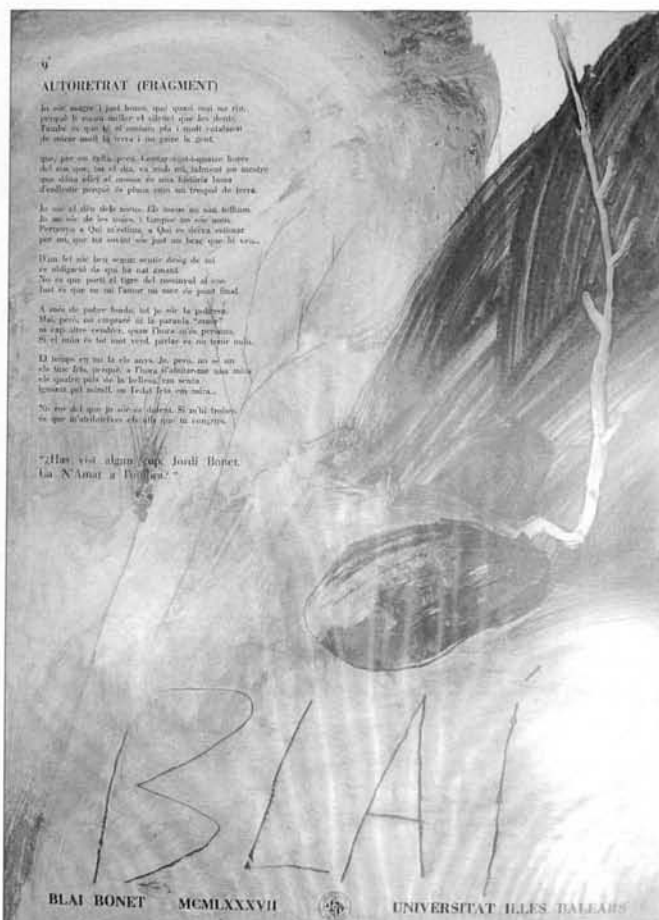
Blai Bonet és un dels poetes, juntament amb Joan Brossa, Miquel Bauçà, Estellés..., que m'ha acompanyat tota la vida. Són poetes que viuen poèticament i per això totes les seves paraules són poètiques, d'una poesia vitenca, un cant a la vida, un cant d'ell mateix, un cant individual, que et diu jo cant així i tu ja cantaràs a la teva manera, però canta.

A principis dels setanta, en Biel Majoral, na Coloma Julià i molts més organitzàrem una campanya per fer classes de català, a l'estiu, de franc, a tants de punts de Mallorca com fos possible. Jo les vaig fer a l'Alqueria Blanca, amb una vintena d'alumnes de totes les edats. Vaig pensar que estaria bé de fer una cloenda del curs amb la presència de Blai Bonet, un poeta enravenat. No el coneixia, em present al carrer de Palma 74 de Santanyí i em va rebre amb una calidesa com si ens estimàssim de tota la vida (perquè ens estimàvem de tota la vida).

El recordo al puig de Consolació amb una xerrada a favor de la preservació de Mondragó. Sempre estava a punt per parlar, bellament, tranquil·lament, llargament, fruit de cada paraula, fins i tot returant algunes paraules per donar-los més pes. Deia que mai no havia publicat cap paraula que abans no l'hagués dita de viva veu. Un dia, em contà ell mateix, el batle Aguiló el va convidar a fer una conferència a Palma; ell no conduïa i l'havien d'anar a cercar; li va enviar el cotxe oficial amb el xofer d'uniforme amb aquells botons daurats i la gorra; quan ja està a punt de sortir sa mare el crida: “Blai, acostat que t'he de dir una cosa”; en Blai hi va i: “Et tenc dit que no m'agrada que et facis amb la gent grossa!”.

Li varen preparar un homenatge a Palma, amb la Balanguera inclosa i tots dempeus, i en Blai no hi va voler ésser, i va dir, al diari: “l'homenatge ja el m'han fet posant el meu nom a l'escola de Santanyí, i no en vull d'altre”.

Nadal Batle, felanitxer llest com una centella i culte, estimava en Blai i va organitzar, els anys vuitanta, a la universitat, una sèrie d'actes anunciats amb un cartell de Miquel Barceló amb aquell poema d'en

Cartell de la Universitat de les Illes Balears (1987)

Blai on diu: “Tots els que anau contents: / el sol i el meu cor van amb vosaltres”. La culminació fou un inenarrable i màgic recital d'Ovidi Montllor damunt un empostissat al llac de l'Hort del rei. Un dels convidats a xerrar, deia: “Consolació va en majúscules perquè és un símbol sexual”, i quatre superficialitats, i tornava a la gran troballa que havia fet: “Consolació en majúscules”; en Nadal, de paciència curta, es recargolava al seu seient agafant un genoll amb un braç i amb l'altre gratant-se la closca; al final no pot pus, alça el braç i amb la veu que feia quan després deia “i punt”, diu: “Consolació va en majúscules perquè és el puig de Santanyí”.

La poesia d'en Blai és un cant a la verdor, a la verdor de pins entre el coral i l'espiga, a la verdor que arrenca a la soca dels ous: “No puc parlar, que tinc la meva boca / - urna de sol ponent, flors de safrà -, / inflada de tant glopejar la deixa / de l'Amat: blanca lluna del seu cel...”.

La poesia d'en Blai també és una denúncia del poder, com ho és *El mar*. En una entrevista de Biel Mesquida diu: “Quan vaig escriure *El mar* es va armar un escàndol impressionant. Hi vaig perdre moltes

coses, jo, amb això d'*El mar*. Entre altres coses, a cals senyors Bonet Garí es varen enfadar... És així, es varen enfadar. No varen dir "estam enfadats" però jo ho vaig veure. I jo per no veure gent enfadada vaig anar a viure a Vilassar de Mar." I en una carta a Carles Riba de 1958: "M'ha posat trist veure que la gent que es creu estimar el país - i els homes - em feien patir tant per mor del meu llibre i que se'n penedien - literalment - d'haver contribuït a la meua salut."

Però ell continua amb la denúncia del poder, no té por, "el primer manament és: no tinguis por. La por és dels animals", diu a "Crist de Port-Royal". *Judas i la primavera* va tenir, a Catalunya, tant èxit com *El Mar*, però també molt més escàndol, sobretot a Mallorca, perquè descrivia i descriu molt bé Santanyí i retrata molt bé, expressivament ferm, persones conegudes. "Hi hagué gent que s'enutjà amb mi i que, a hores d'ara, no ho han oblidat. Poca culpa tenc jo de saber construir a fons personatges en una obra de creació!".

A "Oda al poble rural", poema de *Comèdia*, diu: "Mai contra els enamorats" i "Contra els grocs cacics sempre": amb la verdor sempre, amb el poder mai. I, el 1981, en Damià Huguet li publica *El poder i la verdor* un llibre massa clar per a la cort acadèmica i literària, que parla de "desordre conceptual", "caos" i de tendència "*a la prolijidad y al exabrupto*"; la mateixa història es va repetir amb *El canvi* de Miquel Bauçà. Ara bé, Blai Bonet en una entrevista diu: "Eliot i Pound van pesar en l'escriptura d'*El poder i la verdor* i *Teatre del gran verd*, que són, n'estic segur, els meus dos llibres més importants: amb el temps, la gent ho veurà".

El poder i la verdor són una constant en l'obra de Blai Bonet, tant en poesia, com en novel·la, com en teatre. *Parasceve*, l'única obra teatral d'en Blai, fou estrenada el 1957 amb direcció de Jordi Sarsanedas. Josep M. Flotats, recorda Blai Bonet anys més tard, "en va fer, jovenet com era..., i magre..., disset anys tenia, just, una interpretació immensa, immensa...". *Parasceve* no es torna a representar fins el 1995 de la mà de Mag Poesia, amb representacions a Palma, Artà, Barcelona i Santanyí. *Parasceve* és la poesia, la vida, la individualitat, l'amor..., segats per l'acció de l'Estat, de l'Exèrcit, de la Llei, de la Justícia: és el terrorisme del Poder.

A una entrevista diu: "L'escriptor té l'obligació de fer d'oposició del poder". I això és el que fa també a les entrevistes i als articles; en ple conflicte dels Balcans diu: "Esper el dia que desapareguin tots els Estats, perquè aquest dia desapareixeran tots els nostres mals. Una cosa és la gent, la nació i les ciutats, i una altra l'Estat". "Ser súbdit és incompatible amb la

dignitat", "Ja no hi ha terrorisme més dur que el terrorisme de la hipocresia legal", "A Mallorca gent desarrrelada ens governa". "L'infern també és fer el teatre quan no es pot fer l'amor, és fer un teatre quan no es pot fer un poble, és muntar un poble teatral quan no es vol construir un poble autèntic". "No cal dir Països Catalans. No. País Català i prou. I un sol president. Un sol president per al País Català".

El 1998, vàrem tornar a fer *Parasceve* els mateixos que l'haviem representada; però no fou igual, perquè els actors el 1995 eren estudiants, i ésser estudiants és l'estat de màxima felicitat en què es pot trobar una persona: joventut, entusiasme, tot el temps del món, i "avui on hem d'anar", i "demà què farem"... Al cap d'aquests pocs anys, aquests actors ja tots treballen amb horari fix, i una té un al·lot, i un altre també, i l'altre munta casa per casar-se... amb una paraula. Però quan els vaig telefonar, la resposta fou unànime, una resposta entusiasta per tornar a fer l'obra: tots recordaven vivament l'obra i la persona d'en Blai, quan l'anàrem a veure a Cala Figuera, jove com sempre, sensual com sempre, viu com sempre. Perquè en Blai sempre va ésser un estudiant, obert, cada dia nou.

En parla a diverses entrevistes, de l'home nou: "La humanitat duu moltes teranyines: de tradicions, religions, tabús, etcètera. Llavors amb un poema d'aquests tan ben fets el que treus és una gran quantitat de teranyines del cervell del qui ho llegeix. Es tracta de diàriament ésser nous, no de restaurar ni de transformar. A nivell personal, ocorre el mateix: cada dia ser nou, cada dia ser nou. L'aspiració és voler ser nou". "La veritat és dir-ho tot. Del que es tracta és de recuperar una màxima obertura. Allò autènticament revolucionari és adonar-se que cada persona té la possibilitat de convertir-se en un home nou. En suma, l'home nou és sinònim de totalitat".

El primer poema d'*El jove*, és "Ecce Puer", vet aquí el jove, i el jove és Blai Bonet, misteri evasió: "Del meu Origen tinc la porta closa, / perquè ca-nostre sigui l'estranger, / com n'és el vol de l'aire de l'alosa". Blai Bonet ens diu una vegada i una altra, sigues jove, sigues verd, sigues nou cada dia, no miris enrera, mira endavant: "l'home és just bell per al Futur, que ve". "Els miracles són una abreviació de la tècnica. / És per això que ja no calen miracles. / L'home ja quasi camina pel cel / com Jesús sobre el mar, / perquè la fi del món ha començat". ("Allegro vivace").

Antoni Artigues Bonet

Poema de Blai

Àngels Cardona

Cada home porta la seva creu,
l'estigma hereditari de pols i segles.

Cada home beu en el destí de llum
la set que li portarà claror.

Cada home apama la seva alçada
per conèixer l'abast del tabernacle.

Cada home transita una mar
per poder-se crear els seus abismes.

Cada home ignora el preu de la carn
per no gaudir de la dolça exquisidesa.

Cada home signa pactes de torre
per no agenollar-se davant la mentida.

Cada home saliva les ferides
de juntures que no clouran mai.

Cada home des de la seva solitud
omple de paraules el gran silenci.

Cada home, Blai, sou els homes
que han nodrit la nostra Història,
Història de terra de call vermell,
de garriga eixuta i salobrar.

Cada Blai de paraula encesa,
de passió morada i sense brides,
amb sabor de pa i coral
però sempre, amb un tast de veritat.

(Inèdit)

Àngels Cardona

28 de maig de 2007

a B.B., i.m.

nedador

criatures acostau
-vos
(per
q
uè no havíeu de fer
-ho
?)
al meu dia clar
.ei,tu,el del flabiol!especialmen
t tu,vine ací i llença tota la verdesca
,delCor i l'
ànim
,a
ls camps
de la vinagr
ella i la sang,de
la
incolora pau i la
cançó
sor
da:no sabrà el cos tant silenci com cal
,no sabrà el mot
tant
a
passió com la
que ha
rebut

.si
del vol sobre la runa tornes curull i
el crit qu
e esperaves d
mi
no ves
sa desig mira al cel:i neda en la prodigi
osa inconsistència de la llum

miquel bezares

Capvespres violeta

*Menjo silenci: la paraula neta.
Mentre miro el capvespre violeta,
com qui contempla un ganivet i plora.*

Blai Bonet

A l'hora violeta...

T. S. Eliot

Hi ha el capvespre violeta
esmús de tanta por,
visceralment poruc,
amb l'olor de la freixura,
els cops de taló dels militars
i la lluentor dels galons.
Recorda, Pound, els cavalls cansats
i els generals lluint les medalles.
Hi ha armes carregades
i el poeta és un pobre maqui,
un maldestre intendent de paraules,
aquell que fa net les baionetes
plorant als quarters.
El poeta és un pedaç de rendició,
la bandera blanca en silenci,
una alba crua, pàgines descalcificades,
una manera d'alènar, un gargall
des de la finestra del precipici,
l'expressionisme en pèl,
versicles a llapis a punt de perdre's,
un dubte a la ruleta russa,
l'abisme apuntant cap al cervell,
grops de vellesa, la distància dels suburbis,
la llunyania. Res no ha canviat
d'ençà que la carn és crua:
la nit és una passió difícil,
l'abisme apuntant cap al pols,
un rostre que ha perdut sal,
un arrambador del vertigen.
El poeta és el silenci
d'un cràter a l'Afganistan.

Joan Perelló

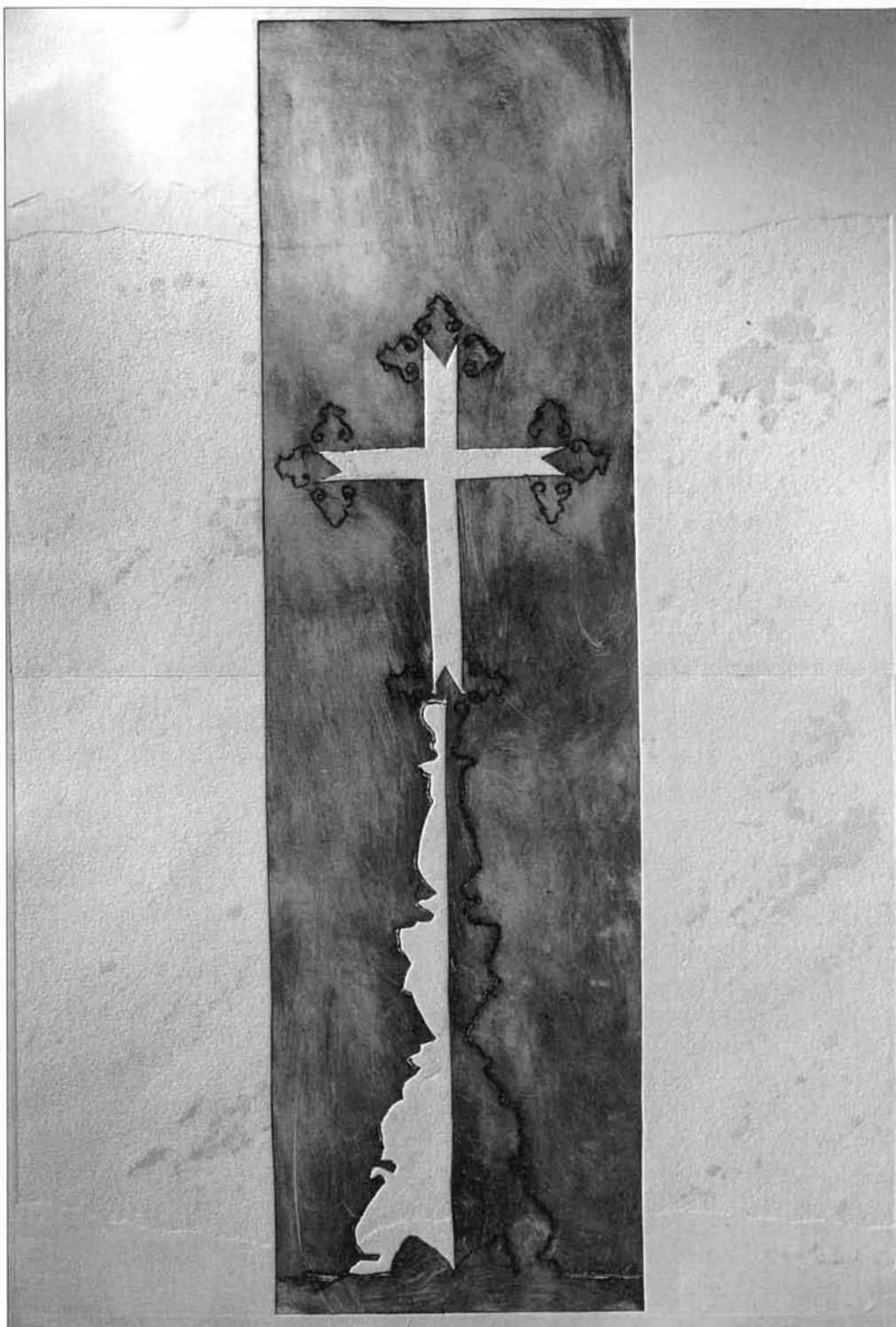
Del llibre *Quadern de manobre* (Proa, 2007)

(...) “fixau-vos en això: ja no va dir “Mon Pare, per què m’has deixat tot sol, com un pedaç brut”... En aquell instant, a punt d’estirar els potons, estava tan acabat, que ja s’expressava com tots nosaltres. I, aquí, en aquest instant, és el moment clavat de dir, contra tots els qui calumnien l’home de la nostra època, com a materialista, com ateu, com l’home que ha abandonat i rebutjat la religió... Perquè la realitat és aquesta: en cap època de la Història humana, l’home no ha estat mai tan religiós ni ha pregat amb tanta força, enèrgica tant com senzilla, cada dia, i cada dia casolà. Cada dia, tots els qui sou aquí, cansats per la feina del jornal, cansats i atupats pels problemes individuals, personals, familiars; o pels problemes ocasionats, no per la pròpia vida personal, familiar i civil, sinó pels problemes causats per les indústries, per les bajanades, per les subnormalitats, per les crueltats mentals i físiques dels governats del món, qui dels que sou aquí, no diu més de tres, o quatre vegades cada dia:

- “Ai, Déu meu!...”

Blai Bonet

(fragment del pregó
*Setmana Santa 80 i
el Memorial*)

Gravat del llibre *Fashion Victim (Víctima de la moda)* de **Bartomeu Estelrich Rigo**

Blai Bonet company

Blai Bonet va viure els darrers dies de la vida florida a Cala Figuera, des de la mort de Maria, la mare, que era des Llombards, amb presència plena i quotidiana a l'obra del fill, a Descobriment 1954. (Comèdia): *Com tu recordaràs fins a la mort / la blancor equinadora que et cobria, / per tal que jo pogués plorar després / de ser fill teu damunt la blanca terra. [...] En aquell instant blanc et comparava / a una tancada persiana verda, / [...] sentia / que ni la teva veu tan semblant sempre / a una processó del Corpus, [...] Jo vehement sense tu, em vaig llançar dintre / el tremolar del mar [...] Tornant al meu carrer suau i obscur, / en tot el cos convertit en memòria [...]*

Blai Bonet sols diu: *el meu carrer...* quan, amb tant freqüència poetitza l'adreça íntegra: *carrer de Palma, 74, Santanyí*. Maria, la mare, es contempla pel seu fill des de la vida *amb ciclàmens rosa, un ullastre jove, les flors del camp...* i l'espera d'una mort que trigaria la vinguda: *No vaig morir perquè jo era enllà / on la mort és després de les plorades...*

Maria, la mare, morí i amb la mort de Maria, la mare, Blai, el fill, deixà la casa del carrer de Palma, 74, cau curull d'hores d'escriure entre les parets emblanquinades, la presència de poetes, com Carles Riba, Miquel Fortesa, Clementina Arderiu, Miquel Bauçà, Jaume Vidal Alcover, més la tirallonga de gent de les lletres i les arts, el testimoni de l'obra de Joan Miró, Tàpies, Miquel Barceló, Guinovart, Lluís Castaldo... La presència diària de cada cap al tard, de Francisco Bernareggi i Bernat Vidal, podria ésser l'addenda del genuí repicar de les vidrieres tremoladisses de la llar del poeta.

I Blai Bonet s'hostejà a Cala Figuera, La Cala d'*Obriu-me dins la mar, vells pescadors, / que m'entri de verdor una alenada...* El carrer porta el nom de l'arxipèlag balear, un cuirassat al fons de la mar en estat de guerra. Sols el carrer, obert dins la garriga des Tomarinar, ens separava el teu habitacle, l'estudi, la conversa, el llegir, l'escriure a la taula humana dels genolls, la paret seca i els xiprers de la nostra posada.

Entre nosaltres s'obrí una novella etapa de veïnatge. No tenia el costum de destorbar la seva constant dedicació. Imagín que devia treballar en els anunciats Sonets, els cent sonets que, per una jugada de la mort a la vida, no assoliren la rodona promesa. Ens trobarem en el carrer que ens delimitava. Blai venia de veure la mar gran, albirar Cabrera, escenari tràgic d'històries de tots els temps. A la tornada duia un brot de flora que ensumava, fins a romandre a la butxaca dels pantalons. Blai respectava les endèmi-

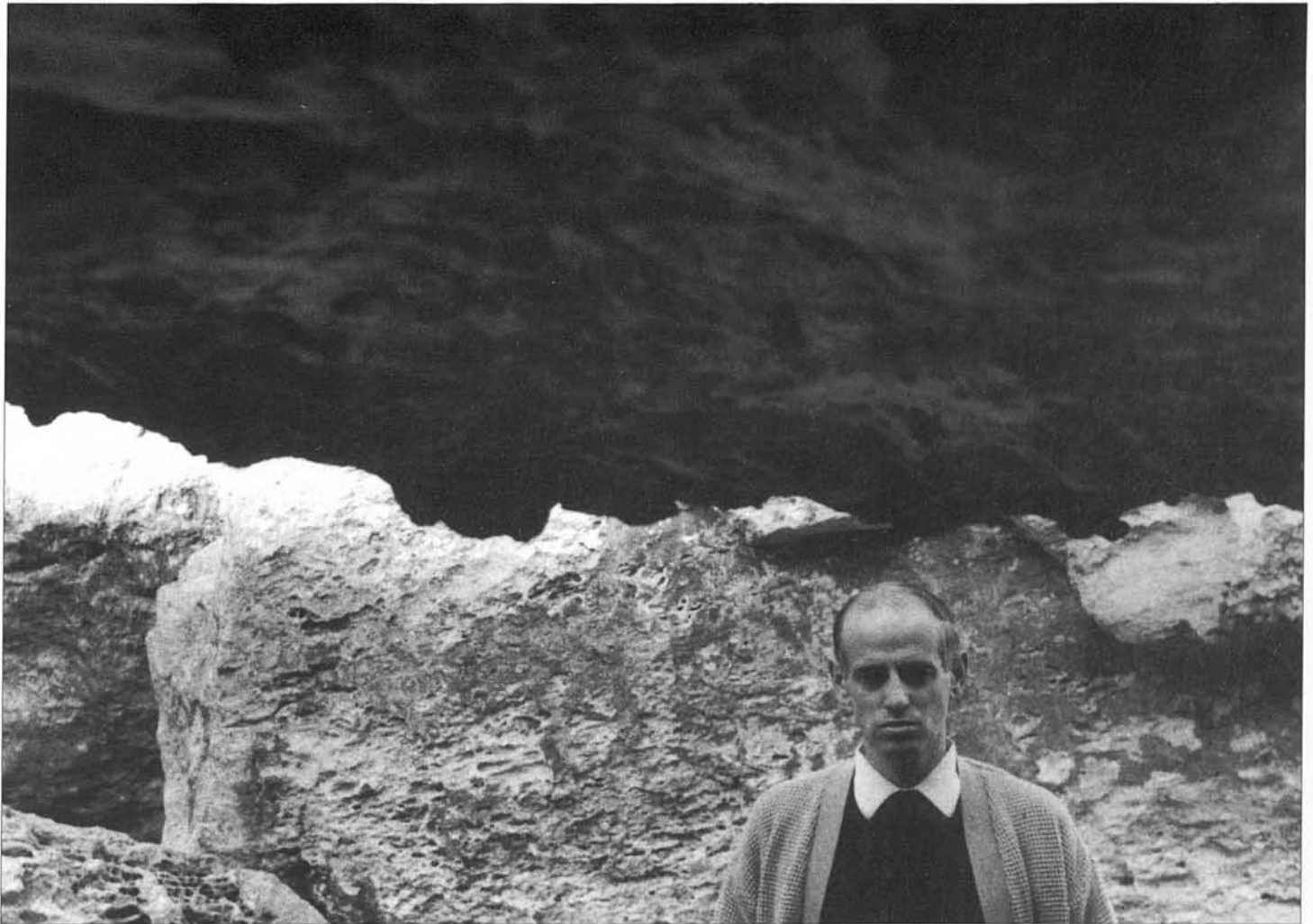
ques orquídies i era aliena l'estepa joana, (*Hypericum balearicum*).

La coneixença amb Blai Bonet principià un matí d'abril, de 1936, quan ens repartírem unes roses de paper, envellides de color i despulles de Consolació. La nostra adolescència coincidí a les pujades al santuari del puig de Consolació, quan els que serien els definitivament guanyadors conquerien una ciutat important de la geografia republicana o de la Generalitat.

Eren tardes de cànctics religiosos i patriòtics, "de vives i morin", de campanes al vent, quan el manament oficial era per el seu silenci, i, a la nit, *tedium* a les esglésies. Si bé coincidíem en l'eufòria, entre Santanyí i s'Alqueria Blanca, de temps enrera existien diferències. Acabada la guerra, a la perllongada postguerra, Blai Bonet s'autoretrata i escriu: "*un vagó de tercera em portà a un asil negre*", Jo a un persianat, potser no tan negre, vell casal de capità Antoni Barceló, que segons la història de "moros i cristians", derrotà i fonà amb el seu xabec una nau de la pirateria àrab vers la vorera de mar de la nostra Cala Figuera. El tren més matiner que el cant dels galls a l'alba ens deixava al final del trajecte, carregats amb la bossa de roba neta, marcada amb les inicials i un nombre que ens identificava.

És prou sabuda la vida posterior de Blai Bonet.

La meva absència d'estudiant m'allunyà de la vida del poble meu estimat i de la vida social i cultural de Santanyí. Vaig conèixer l'apotecari Bernat Vidal, que tractava de vostè, i fou a les Galeries Costa, on un íntim amic seu i des de llavors meu, Busser, exposava pintura de Cala Figuera. Així mateix sabia que el jove apotecari, complits els estudis a Barcelona, mai no fou estudiant de Filosofia i Lletres, els tres anys de guerra ho impediren o el feren reflexionar, donà impuls al teatre a Santanyí, cabòria lligada a la meva condició d'home de cultura. De Blai Bonet sabia que sortí del seminari obligat per una dolència pulmonar. Repòs a casa seva, sojorn al sanatori de Caubet, llarga convalescència dedicat a la lectura i a la poesia personal, de tanta significança i renovació de la poesia pròpia dels mestres de l'Escola de Mallorca i dels seus epígons. Desconec com principià la seva amistat amb Bernat Vidal i Tomàs. Tal volta es coneixien, com es coneix la gent del poble i, possiblement, s'intensificà l'amistat, per la malaltia, per la poesia, per fer-li costat, per la mútua valoració i estimació pels llibres, la correspondència, la gratitud... Blai Bonet ja s'havia manifestat com a poeta dins les

Blai Bonet (1967) Toni Catany

directrius dels poetes majors de Mallorca. És recent la publicació d'uns versos de la juvenàlia de Blai Bonet, que ens poden donar una idea, dels poemes guardonats en els certàmens del Seminari Conciliar de Sant Pere. No ens resta constància a l'edició de «Biblioteca Diocesana», de 2005. Jaume Vidal Alcover, a «Estudis de Literatura catalana contemporània», conta com va tenir accés a les primícies poètiques de Blai Bonet. Fou el 1949, quan vaig poder llegir el primer poema de Blai Bonet, aquell d'*Ai, ai, la vila dormida...*, dedicat al bisbe santanyiner Rafel J. De Can Verger, poema que es féu popular.

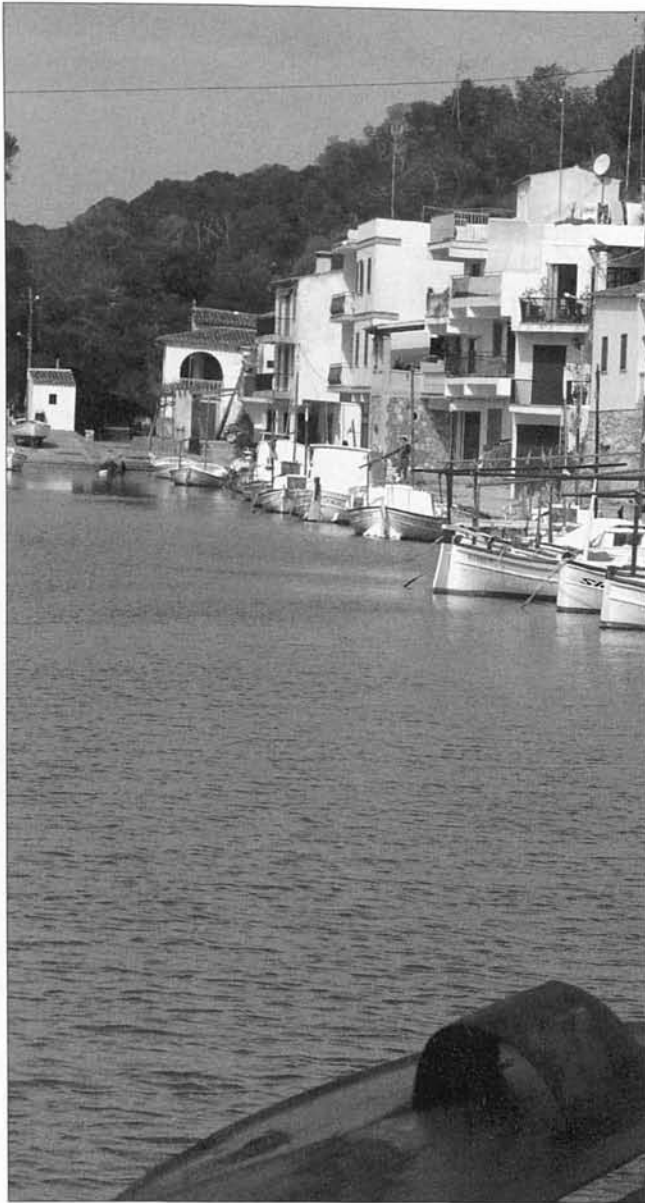
Havia oblidada la fisonomia del jove primetxol que seguia la convalescència a la casa pairal, Cas Garriguer, *el meu para era euguer...* La milloria l'acostà a la Plaça, a la sortida del cinema, als diumenges. Sortia al camp, un poc més enllà de la creu de terme. Escrivia, escrivia sempre seguit, a la vora de Maria, la mare. Fou un dia de 1950, conreada l'amistat, que ens trobarem a l'Apotecaria Bernat Vidal. Blai Bonet portador d'un manyoll de petits llibres del tamany de la mà i el seu títol era: *Quatre poemes de Setmana Santa*. Sobra, per coneguda, la gestació del

poemari de poques pàgines, però massís de contingut i de regraciament. Era la porta oberta a la renovació de l'aire poètic ancestral.

Blai Bonet, dret al "quartet", de les il·lustracions, converses, art, música..., amb l'estilogràfica signà: "A l'amic Miquel Pons amb un sincer afecte de Blai Bonet".

I el poemari va esdevenir company i el conegueren els meus amics de la Facultat de Madrid. A la seva lectura constant seguien totes les altres, les editades en vida des de 1950 i les de després de 1997, any de la seva mort i a l'espera de rompre la resistència a l'edició de les obres completes i de les inèdites, si n'existeixen. No m'abastava la lectura de llibres, urgia estar al dia dels articles, dels pregons, de la presentació dels catàlegs dels artistes, dels poemes inclosos en les antologies, en les traduccions i aquells poemes ocults entre les pàgines de revistes. Així a la Col·lecció «Quart creixent», núm. 4, apareix *Espiritual* 1954, el 1954 sovinteja a *Comèdia*, de 1958, *Dijous Sant...*, *Pareseve...*, *Descendiment...Ascensió...*, entre els de 1953 i 1955.

Amb la circumstància del desè aniversari de

Cala Figuera (2007) fotografia de **Pau Vadell**

la mort de Blai Bonet, la mort no anunciada, es féu de bon de veres a les acaballes de 1997, a Cala Figuera. Blai a terra, sols l'home Blai, semblat a un dels Crists seus, amb la disemblança que la sang dels imaginers, glossada per Blai, s'havia transmutada amb la pal·lidesa de la no existència.

M'haguera agradat molt polir la meva mort entotsolada, manualment humà i lligat a fusta...

I en record de tot Blai, Blai Bonet, **Espiritual**

1954:

Un sopar d'or, com una fosca alegre,
és la roja, obscuríssima calrada
que sentim en nosaltres i en les coses
que davant Vós usam: els plats de terra,
els gots de vidre, les culleres clares,
les taules elevades a l'altura
del nostre pit i on el pa recobra
l'estatura de l'ordi quan se mor;

a on la sang del nostre pit batega
igual que un foc sospirador, viscut,
a nivell de la fruita encara viva,
dels humaníssims tassons d'aigua, entre
els nostres ulls que no tenen llum pròpia
ens fan parlar, perquè la claredat
fa parlar. Dins una tarda fonda i vasta
surt cap al camp estès i sec a veure
com l'octubre ha posat entre els rostolls
ennegrits un calfred de verdor i, entre
les pedres negres, una humil naixença
dels lliris de la terra, de silvestres
safrans, d'esperregueres castellanes
amb tan intensa olor de flor, que sembla
una primavera per a minories.
En corrals fondos on magranes lluen
de fruita encesa, abeurà la mirada
la meua vista; i dic: "és temps de dàlies"
quan veig i sent, Senyor, que és millor dir:
"hi ha dàlies en el temps".

A dins la vostra eternitat hi ha dàlies
com en la terra, aquest vast dormitori,
el vostre amor habita; no en jardins
olorosos i closos, no en aquestes
dues begònies, que hi ha dins ca vostra,
que, obscurament, sense saber-ho, posa
la meua fonda mare per memòria
obscura i verda del paradís mort,
que, foscament, li dol en el seu ventre,
en els fills i en el preu encès d'un pa.
La violenta veu del vostre amor
en els membres d'un home està fermada,
com una dura mar. Com una esponja
és el cos amorós d'un home, sempre
maramarat d'amor, fins que altres braços
violents i profunds i durs l'estrenyen
i assequen vivament perquè estigui
un moment sense amor. I torni a inflar-se
de mar sospirador. Com una esponja.
Enceneu-me la tràgica estatura
del ser meu per al poble, com s'encenen
per a tots les vibrants panaderies
i el fullatge dels àlbers verds i blancs.
No me cremeu davall aquest cimbori
d'un amor on la meua agra persona
lluient és com a prada al·lucinada;
i arrufa el pensament i la mirada,
com una dona cuina ja d'amor
que, aferrada pel coll del seu amat,
se beu l'alè i té por de pensar en ell,
tenint-lo tan a prop. Cobriu-me l'hora
de veure amor com una pena dreta,
mentre jo mir les tardes violeta
com un que esmola un ganivet i plora.

Els aucells assacien la set a la seva fonteta de
la posada. Els geranis semblen hortensies enceses. I la
natura folla ha espletat el mes de juny.

Miquel Pons

(Cala Figuera, 2007)

II

No enyoro en va. M'enyoro, a mi,
Blai Bonet

Aquest temps és només una batalla
 per ultrapassar l'enyor de mi mateix,
 un dol transitiu pels que no hi són
 o hi són talment debades, sense ahir,
 com un bol de perfum que s'ha esbravat
 i no pot somiar ja aquella aroma.

El temps ens ha fet grans i els seus udols
 ressonen a les cel·les dels cervells
 dels nins que fòrem, tan agosarats
 de creure que la vida era tot joc.
 Ara ens queda tan sols l'enyor en vers
 i una foto ja arnada de somriures.

Jaume Oliver Ferrà

d'Escolis a Blai Bonet

(Premi «Rei en Jaume» de poesia, Calvià, 2000)

Els poetes, els lectors, sobretot els de poesia, tenim les nostres bíblies, uns pocs llibres que ens han colpit veritablement. Llibres que guardam com a tresors en un prestatge a part, com en un altar, el prestatge més a mà per poder tornar-hi i retornar-hi sovint, com retorna al ritus el creient. *L'evangeli segons un de tants* n'és una de les meves.

Vaig escriure els poemes d'*Escolis a Blai Bonet* després de llegir per primera vegada el llibre d'en Blai, i la commoció d'aquell enlluernament i la inconsciència de l'edat explica la gosadia de parafrasejar -assenrir, remarcar, contradir, confirmar...- aquells versos colpidors.

Han passat vint-i-un anys i potser convindria explicar el perquè d'aquell enlluernament. És una obvietat parlar de la qualitat formal de la poesia Bonetiana. **Blai Bonet** va culminar el procés de superació dels cànons de l'Escola Mallorquina, que havia iniciat Rosselló Pòrcel. I és a *L'evangeli...*, on aquest procés troba el sender -i el senderi- adient, definitiu. En paraules d'**Alex Susanna**: "*els poemes deixen majoritàriament de ser compostos en formes abstractes o tancades i adquireixen una desimboltura i una fluència narratives insospitades*". Fluència narrativa i força i originalitat expressiva. Els recursos i les imatges d'en Blai són sempre originals i sorprenents, d'un poeta demiürg que fa poesia, no que l'escriu.

I tota aquesta força expressiva es va aconseguir per parafrasejar -assenrir, remarcar, contradir, confirmar- un text bíblic. A mesura humana, com no podia ser d'altra manera, - la mesura del poeta santanyiner -: sense preceptes, sense prejudicis. No és estrany doncs que el poemari tardàs cinc anys a publicar-se per problemes de censura. La religiositat d'en Blai és sempre a mesura humana, i el Déu que hi apareix és un Déu/home personal, íntim, proper, ben lluny del déu dels "*qui han convertit la meva redempció en una carrera*" (**Crist de Port-Royal**).

Així doncs, van lligats en aquest llibre la plenitud formal de la poesia de **Blai Bonet** i la força significativa del text religiós -sempre un intent d'explicació global, de tot absolutament-. Per a un poeta de soca-rel, que vivia la poesia com una religió, el resultat només podia ser una obra poètica cabdal.

Així doncs, i evidentment, un consell: sigui quina sigui la vostra posició religiosa - atea, creient, escèptica... - llegiu-lo. Pel cap baix, us enlluernarà formalment. Pel cap alt..., uf!

Ah, m'havia oblidat dels meus versos. Pel cap baix, esper que us serveixin per fer boca.

Jaume Oliver Ferrà

Paraules a Blai

*“No t’has mort, Blai Bonet de Santanyí, àngel foll,
jove etern que tocaves el cel nit i dia”*

Josep Piera

No et conec massa, Blai, ni
tampoc t’he llegit tot el que tocava, tan sols
un poemari o dos, una novel·la o dues,
(*Els Albons, Mister Evasió, Haceldama*)
però la gent del meu voltant t’exalta,
et revela, estima la teva paraula. Alguns
d’ells et conegueren en persona, com en Carles,
d’altres segueixen la teva pel·lofa grega, de garriga fresca i
eufòria alçada com una punta de fava que canta, giravolta
com la d’un porcellet i, vegetalment, esclata sobre les rialles
d’una vagina negra i corcada. Gràcies a ells he après, jo també i en
certa manera, a enyorar-te: ells són en Toni, en Carles, na Glòria,
en Jaume, en Pau, tots joves i llunàtics i pietosos i lletosos, o sigui,
canons de lletrada poètica, habitants de la carn encara viva
de les teves caramutxes estimades, dels teus imperis de terra roja i de
mascles i femelles en orgasmes, dels teus cent sonets més grans que
els de Shakespeare o Miquel Àngel, de les teves odes tan porques i
tan mamades de poder i de fortor, una verdor invencible
conquerint les boques i les papallones de Nova York, o un Lorca
que s’enamora de la barba golafre de Walt Whitman, o potser la
llet agra d’un Joyce ple de porcades a Santanyí, o els evangelis
d’un Pasolini crucificant joves nus al cementiri de Petra
gràcies a la mar d’en Biel i de n’Agustí, tu com a primera
llavor d’aquesta nova raça de joves, d’incontinentes, de
sublims. Què més et puc dir, Blai, apart que tothom
se’n recorda tant de tu que és com si
no t’haguessis mort mai?

(*Inèdit*)

Jaume C. Pons Alorda

A Blai

Quina primavera sense flors està robant el meu llinatge, i els angles de tota
la noblesa?

Quina és la flor absurda?

Quins metalls conformen el ganivet de les lletres-pètals per anomenar-les?

Quina és la lògica invisible dels dies que s’enllacen, nupcials, a les cadenes
d’un pou profund, invariable en la fredor: els grillons de la pena, la nocturnitat de
l’esperança, la nuesa feta vestit. Quina metàfora cruel, terrosa i salina ha fet del
meu albó, el record liofilitzat de la caramutxa en carbonissa? Quina és la flor?

Quina? Quina la bellesa de les coses si no puc conjurar-les per la matança
irrevocable d’un mot que no existeix, i que els Homes en diuen *ànima*?

(*Inèdit*)

Emili Sánchez-Rubio

(Blai Bonet)

A qui empès per un estrany orgull vaig preferir no conèixer

Déu et dol com un sexe capolat
Com una picoreta entre les cames
Per on vessa la deïxa de l'Amat
Que es fa cos en el cossi de l'absència

A l'ungla et dol i al cambuix de la parla
Aquest amor teu que esqueixa mor(r)als
Prenyant de verd els presidis de l'agre
Per torna' a llei el seu so vegetal

Mariner dels albons! Pagès de l'aigua!
El teu alè com un cant que no atura
El teu amor com un do natural

Fuster del blat! Jardiner de la sal!
Ara que habites l'hora més segura
Em sent més prop de la teva distància

(Inèdit)

Pere Perelló Nomdedéu

5 de juny de 2007

Finestró
fotografia de
Pau Vadell Vallbona

El prostíbul: del xubec a la violència

La poesia ha de ser revolta, un estat de contínua revolta, sobretot de la carn i el moll de prop dels lloms. Si no és així, el país que és cada un dels nostres ulls s'enfila a la desídia. *S'Esclop* s'ha volgut afegir a la recordança del viatge intemporal de Blai Bonet. Sens dubte és un dels autors més revoltats i alhora poc coneguts de la tradició literària catalana. Dic és perquè encara ara cada vegada que llegesc un sol vers seu el reconec i veig la signatura de la marina santanyinera. Fou el 2002 quan vaig conèixer Blai Bonet, em va venir amb format "Sonets". No era molt bon lector de poesia llavors, però cada una d'aquelles lletres m'assedegaren fins les antologies dels meus ossos. Collons! Un autor de prop que veu l'amor, la natura, l'ensinistrament humà dels ulls; que veu la catalanitat vestida de luxe, la fortor de les paraules, la paròdia del polític, el company despullar d'ira... Tots aquests retrats que ens feu Blai Bonet no deixen per la indiferència ni la molla de pa de fa una setmana. D'ençà aquella lectura s'aferraren en mi aquelles ganes d'Evangelí,

*"de morir entre dos lladres, Blai, ¿que vols què vols que
[te'n digui?]*

*Érem tres, tots tres moríem i ens moríem.
Mirat des de la creu, que era el meu punt de vista,
m'ofegava entre dos que s'ofegaven
i, devers tres quarts de tres,
em feien companyia més que no pas el Pare."*

Les mateixes que reconeixien una mort banal al mite dels XX segles de la nostra era. La mateixa que ens crucifica pròpiament a tots amb el treball. Aquest matar el pare perquè no serveix, perquè la família que és la natura i les coses que t'acompanyen: els amics, té la veritable alegria de viure. I de l'*Evangelí* al *Nova York* bèl·lic i després... plam! T'arriba tota la vida davant els ulls (i la mirada) amb *El poder i la verdor*. Quina putada això de l'insomni! Un creu que amb 17 anys ja té la vida contenta i que de món ja n'ha menjat i es troba engolit per la grenya sucosa amb gust de pedra que Blai Bonet conjuga de veres entre aquestes pedres, el poder dels ulls i la verdor del cos. És potser aquest llibre de la manera de Blai de dir al món què és la llibertat: "*Esperar la llibertat, quina vergonya!*" Com també és llibertat la maleta que es llança a la mar quan un no necessita res material del món, i com n'és de prescindible un llibre quan pots aprendre, de viu tacte, la natura i l'experiència de la terra als peus, i el seu domini, i el brusc tàndem d'aquesta terra amb la mar.

Aquesta lectura t'arriba de sobte, quan brolla tant la font dels seus llibres que no pots desitjar no ser-ne esclau.

Un llibre darrera l'altre Blai Bonet confeccionava el seu prostíbul particular, no amb un sentit despectiu, sinó amb la clarividència de qui estimula la vida amb les alenades fondes, no fos cas que, d'un moment a l'altre, ja s'aturi l'alè. Amb el prostíbul ple de cabassos d'idees, d'il·lusions, d'esperits, de la patologia de sentir-se lliure d'esperit i fermat de cos, Blai Bonet me neda, me neda per tot arreu i s'aferra, s'edita a la pell i no és dels tatuatges d'una setmana:

*La paraula just és honesta quan hom hi posa conya
tot amarada de comprensió,
perquè ja no hi ha res tan humanaire,
com el sarcasme del penediment
fet moral per mitjà de la mitja rialla
a un cornaló amb ombra roja dels llavis de la boca,
i
"mirar fer feina és un gran invent, eh",..."*

Que ens fa falta per acabar la visita al prostíbul? El fill? L'estona de traducció simultània que has de realitzar quan un català del Principat llegeix "*agafat xubec*" i t'has de postrar a l'evidència? La feina de tenyir la memòria de violència.

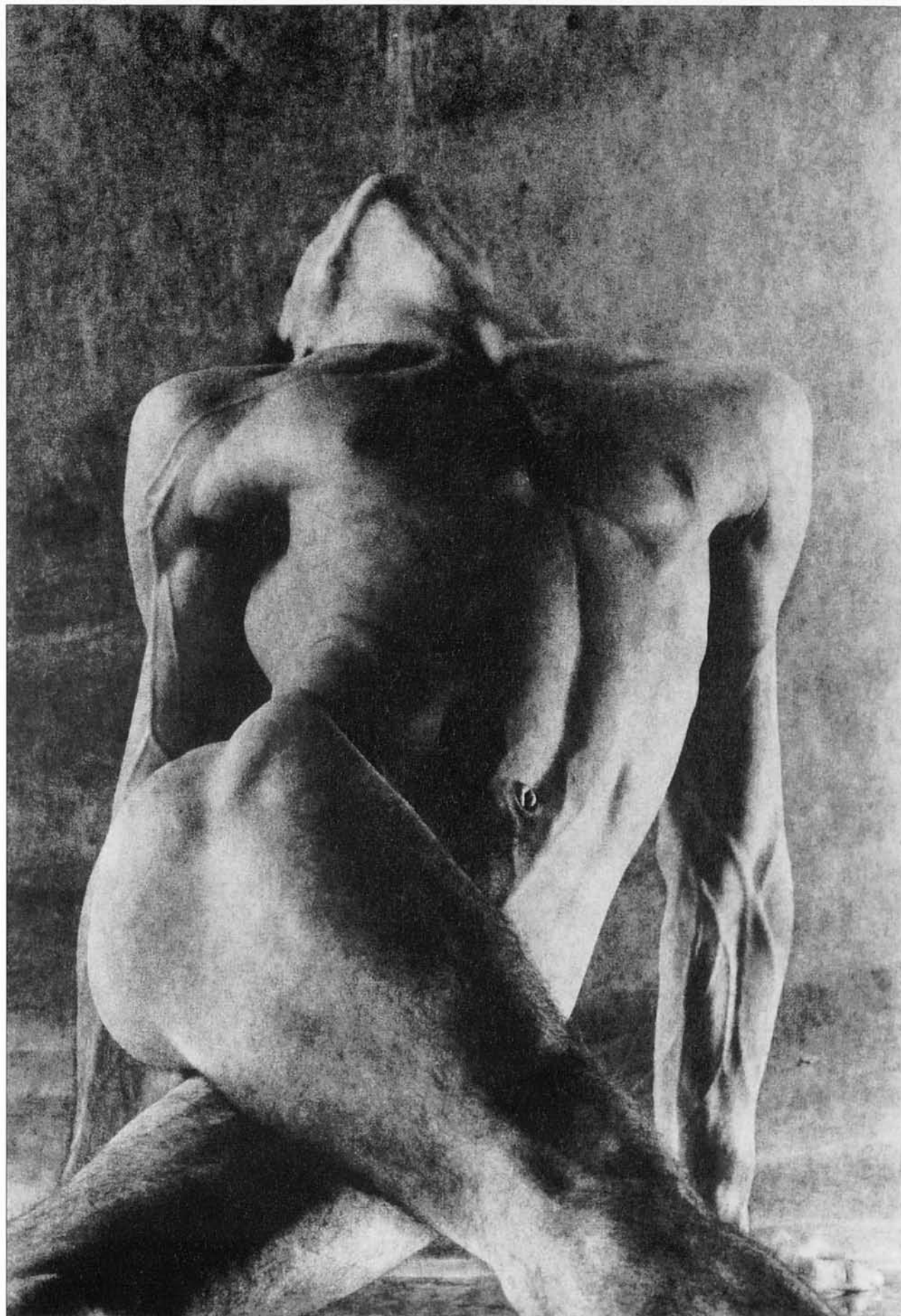
En Blai ens ha de fer grans o ens ha de matar, l'hem de fer gran o l'hem de matar, l'hem de des-etiquetar o l'hem de fulminar. Qualsevol cosa, m'és igual, però les mitges tintes amb assumptes tan importants com la poesia no s'hi juga.

L'estímul vist de vermell com una pruna. En Blai vestit de llibre, on és? No es poden combinar els nostres pecats amb la desídia dels que menyspreen tot quan no dona doblers?

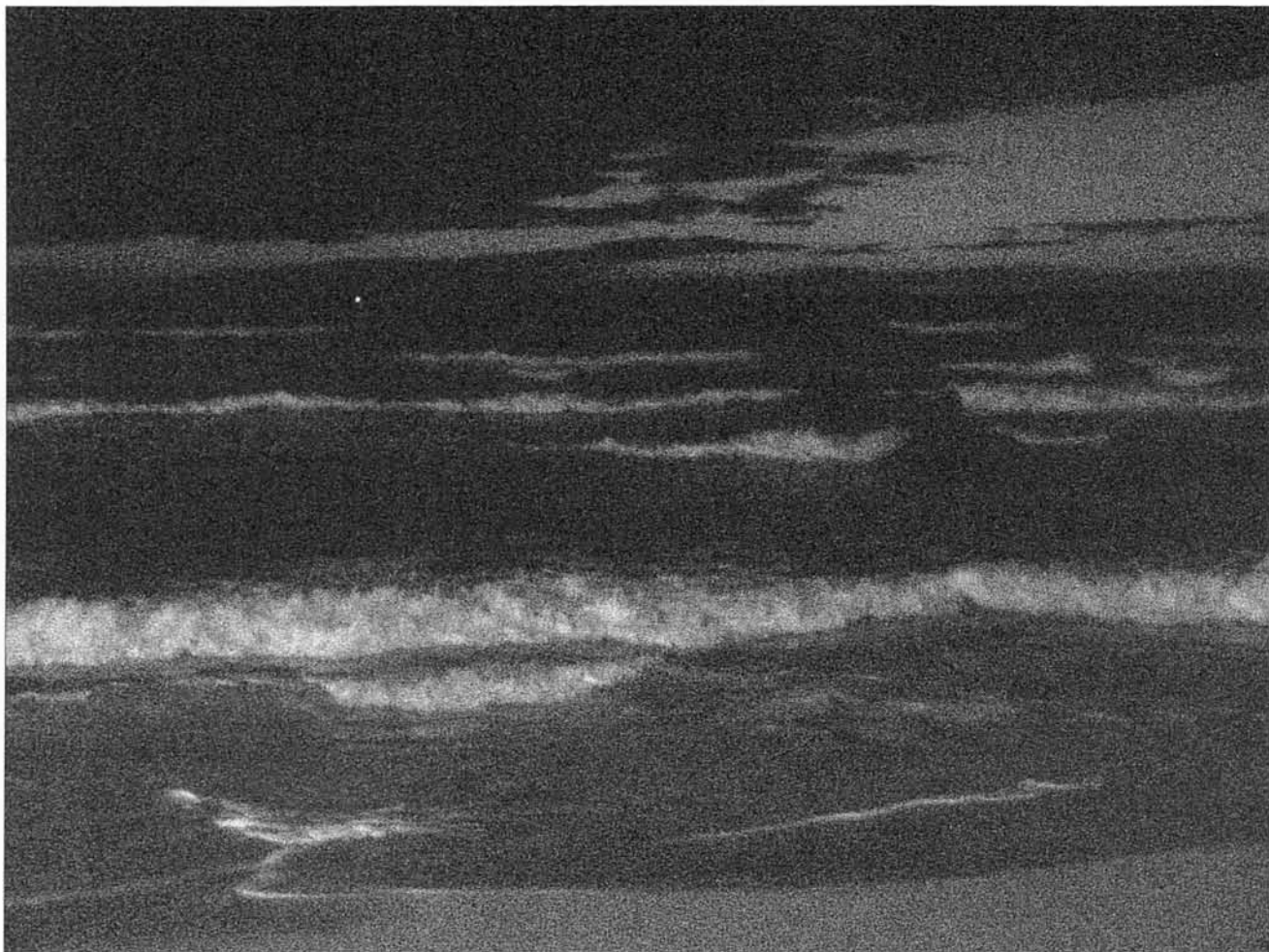
Obscur és el futur sense prostíbuls de la paraula, sense universalitat amarada de llibertat, sense aquella nota a peu de pàgina que ens descriu el llit, el llum vermell, el fulard, l'arrogància de l'home, la feminitat de l'home, la inquietud de l'home: la dona. Per què només hem de veure un color? I tota l'escorça amb les tonalitats unides per la soca? Blai, tens el meu cor: "*quan sent la remor dels amants que conversen morint-se, / mentre deixen la set a dins les copes de quàsia / i jo muir caminant sota una espessa violència de violers*".

Pau Vadell Vallbona

(Calonge com Micenes '07)

Somniar déus, Toni Catany

Ones de nit, Tony Catany

a Blai Bonet, el mar

Erms perfets amb murades de carreus corcats.
Cavorques: emergents llentiscles, estepa negra, ullastres.
Cigales enfollides en la xardor del migdia.
Sentor de rostoll: aspra.
Pinedes sense ombra.

Ser al límit del darrer ofec de l'aire transparent.
Com la teva ànima, crullada
per sempre més.

(Inèdit)

Antoni Clapés

Claraboies

EN EL perfil de la nit,
brodats colors de llum fixa
encastada dins dels cotxes, rebotant
en les pupil·les, esforçant-se

per romandre tan sols un instant,
efimera. Amb ella bull el
dolor del terra, aromàtiques
ànsies i deixadesa i rutina.

Hom es deixa en aquests
llençols d'irreal bellesa.
També la pluja ha portat un
suau exili, i tots ens perdem

en les seues xàrcies narcotitzades,
blaves d'olor amarga. I en les claraboies,
com un tel de saliva d'un vent
salabrós, petjades sense so.

Potser uns versos
en la paret clivellada, i la sang
d'aquesta boca, que s'ha apagat en
mig d'un vol de fugides i meandres.

(Inèdit)

Alfons Navarret

Talment la barca

Talment la barca,
perduda i oblidada,
que al fons del llac
conserva allò essencial,
ancorada entre llot
i pedres blanques,
al recer de les tranquil·les aigües,
gaudim d'un espai lliure i intacte.

Els petits peixos
s'aixopluguen a proa.
Els peixos joves
s'embriaguen en llur salt.

Mentre tu i jo,
companys d'un incert viatge,
vivim al fons,
sense nostàlgia,
el pit obert
al cor de l'aigua.

(Inèdit)

Maria Victòria Secall

La paraula

Basta dir una paraula:
"pinotell" o "baladre",
i el món sona més clar
que en claredats de rama.
Quina claror rentada
té el món a dins la boca!

Quina tremolor antiga
dir "ginjoler", i sentir
la lluminosa distància
entre el color d'una branca
i el seu nom que en mi sona!

La paraula és el món
que surt ungit de la fonda
aurora constant de Déu
dins nosaltres, amants pàl·lids.

I som canyes humanes
que sona Déu, sonant-les
quan parlem. Canyes fràgils,
però plenes de música.

Blai Bonet
Cant espiritual

La paraula

Basta dir una paraula:
"artefacte" o "silenci",
i en el teatre fosc
el mot clar de l'actor
encegadorament
fa llum a la platea.

Quin ressò d'altre temps
dir "barricada" a crits
i sentir el projectil
anul·lant la distància
entre el color del foc
i el seu nom en l'impacte!

La paraula és el món
de les ombres, que sona
dins la caverna humana
de pàl·lids parladors.

Som fràgils com flautins
que fa sonar el palau;
una mà ens treu la música
mentre l'altra ens escanya.

Víctor Gayà
(Inèdit)

Pregària

Crist de ferro forjat, damunt peanya de fusta,
 Crist negre,
 taca esfilagarsada, amb un fons blanquíssim de paret:
 la meva vida
 ha estat allau de neu tova en la fosca,
 plany ofegat en un pou de viscosos maons,
 aigua estancada, que deixava
 llaquim d'oblit a les cansades mans...
 Crist de ferro forjat
 -esquemàtic, ingràvid com una papallona-:
 Tu saps que, molt sovint, buidava
 la meva íntima cisterna
 de tots els mots inútils,
 que, a les entranyes, em pesaven
 com un manat de claus;
 Tu saps que, a l'era dels meus anys rodons,
 garbellava, a la nit,
 el gra, acaramullat, de la collita;
 i -mentre el boll se n'anava com fum-
 romanien, barrejades amb sang,
 les pedretes insidioses de la meva por,
 i de la meva angoixa,
 i de les meves esquifides cabòries...
 Ara et miro, Senyor
 -negra teranyina damunt peanya de fusta,
 espill de l'absoluta innocència, entelat
 pel doll d'una sang jove-;
 et miro i sento una impossible pau,
 la veu d'un ca adormit a les meves entranyes,
 una pietosa flassada que s'arrapa als flancs del meu cos...
 Sé que la vida és un teixit finíssim,
 una barreja inextricable
 de petites cabòries
 -cabdellades en un racó de casa-
 i d'angoixes que cremen i espeteguen
 com tions a la llar,
 i d'una pau estranya, que ens sobta, a entrada de nit,
 i atura el flux amarg dels pensaments,
 i ens fa anar al llit, a l'aguait del somnis,
 com si fos ja
 la mort.
 Taca esfilagarsada, amb un fons blanquíssim de paret,
 Crist negre
 damunt peanya de fusta nuosa,
 teranyina fixada a les bigues dels segles:
 accepta avui la meva pau,
 ribotejada amb encenalls d'angoixa,
 amb la nua incertesa, poruga, de la pell
 -tard o d'hora en contacte amb l'esmolada
 fulla de ganiveta de la mort...

(Inèdit)

Jordi Pàmias

Primavera pública

AL PATI EMBLANQUINAT DARRERA ELS VIDRES,
els tres geranis amb alguna flor
són verds i humits entre les caputxines.
Les parets seques de les cases
són tot blanques de sol entre les revellides
soques negres d'aquesta parra vella,
no verda encara però deixondida.

Darrera les tres tàpies on la humitat verdeja,
les espines de ser cartró civil aguanto,
sepultat voluntari, entre el silenci
de les vermelles, verdes tanques grises.

Home amb en Blai per endavant, camino
ajudat per un llapis, Blai que parla
sempre després de Déu, Blai sempre escrit,
com la terra que mai no fuig com l'herba
i que sobre el paper sempre és definitiva.

Avui el cor és antic com el solc, com el vers,
i l'aparició de tantes margarides
a nivell del número de les sabates.
El cansament d'aquesta poesia, tan fina
com la gossa eivissenca, és la meva cadira:
avui sóc l'home, vell com un soldat
que al front vol mirar encara la porta de les liles.

I jo, l'emblanquinat com una casa nova,
rematat amb la creu i amb el nom que em persigna,
he d'anomenar l'om i el plàtan de la taula,
i la fam que té el pa per a fer de no res el meu dia
de la vida; un cartró on s'emmirallin
la corda de l'escrit i el plor de l'alegria.

Sóc fill de Déu i estic fotut. Paraula.
Si contemplo els geranis, em cria corbs la vista,
perquè tinc Déu i terra i no tinc hora.
Menjo silenci: la paraula neta
mentre miro el capvespre violeta,
com qui contempla un ganivet i plora.

Blai Bonet

De *L'Evangeli segons un de tants*
Biblioteca Bàsica de Mallorca,
Consell Insular de Mallorca,
Editorial Moll, Palma (1991)

Printemps public

DANS LA COUR PEINTE A LA CHAUX DERRIERE LES VITRES,
les trois géraniums quelque peu fleuris
sont verts et humides parmi les capucines.
Les murs secs des maisons
sont tous blancs de soleil entre les vieilles
souches noires de cette ancienne vigne,
pas tout à fait mûre mais éveillée.

Derrière les trois murs de clôture où l'humidité verdoie,
avec patience les épines de grand carton civil,
enseveli volontaire, entre le silence
des rouges, vertes palissades grises.

Voyons avec Blai en premier lieu, je marche
aidé par un crayon noir; Blai qui parle
toujours après Dieu, Blai qui écrit toujours,
comme la terre qui ne s'en va jamais tout comme l'herbe
qui est toujours définitive sur le papier.

Maintenant le cœur est vieux comme le sillon, comme le vers,
et l'apparition de tant de marguerites
à hauteur du numéro de chaussures.
La fatigue de cette poésie, si fine
comme la chienne d'Ibiza, c'est ma chaise:
aujourd'hui je suis l'homme, vieux comme un soldat
qui veut regarder encore devant la porte des lilas.

Et moi, comme une maison neuve peint à la chaux,
parachevé avec la croix et avec le nom qui me bénit,
je dois nommer l'orme et la banane de la table,
et le but qu'a le pain pour faire de rien mon jour
de la vie; un carton ou se réfléchissent
la corde de l'écrit et les larmes de la joie.

Je suis fils de Dieu et je suis foutu. Je vous en donne ma parole.
Si je contemple les géraniums, je vois alors des courbes,
parce que j'ai de la chance et un peu de terre et je n'ai pas de temps.
Je mange du silence: le mot seulement
et pendant ce temps j'observe l'après-midi violet,
comme quelqu'un qui contemple un couteau en pleurant.

Blai Bonet

Traduït al francès per
Maties Tugores i Garau (2007)

Buscaré sempre
La manera de resseguir-te:
Abstracta música de llums
I colors, i formes, i glopets de melangia.

Buscaré (sempre et buscaré) en
Oasis efímers que
No puguin arrecerar-se mai
En el teu esguard indòmit...
Tanmateix, la teva condemna és també la meva.

(Inèdit)

Josep Pizà i Vidal

Érem joves.

Farcit de ferides d'amor
sent, ple de perfums de violetes,
la teva absència.

Érem joves.

Duia les butxaques foradades
i vaig perdre una estrella de cinc puntes.

Érem joves.

La paraula, desnua seduït, lúbrica,

sortida d'un prostíbul de tinta xina.
Traspuant calostre de vocals i consonants.
Dolència perserva.

Toni Gost

(Inèdits)

(Work in progress)

L'obra de Blai Bonet

Poesia

- Quatre Poemes de Setmana Santa*. Palma: Editorial Ripoll, 1950.
Entre el coral i l'espiga. Palma: Editorial Moll, 1952.
Cant Espiritual. Barcelona: Proa, 1953.
Et nunc manet in te. Palma: Imprenta Atlante. Vinyeta de Pau Fornés, 1958.
Comèdia. Barcelona: Barcino, 1960.
L'Evangeli segons un de tants. Barcelona: Proa, 1967.
Els fets. Barcelona: Proa, 1974.
Has vist, algun cop, Jordi Bonet, Ca n'Amat a l'ombra? Barcelona: Borràs, 1976.
Cant de l'Arc. Barcelona: Proa, 1979.
El Poder i la Verdor. Campos, Mallorca: Guaret, 1981.
Teatre del gran verd. Campos, Mallorca: Guaret, 1983.
Hamlet i la aparició. Maó: Taller Cege, Creaciones Gráficas, 1984.
El Jove. Barcelona: Empúries, 1987.
Nova York. Barcelona: Columna, 1991.
Sonets. Barcelona: Empúries, 2000.

Col·laboracions a «Papeles de Son Armadans»: *Vicente Alexandre*, (núm. 50); *Carta a Antoni Tàpies* (núm. 57); *Retrat de Carles Riba*, (núm. 68); *Aquest cementeri de Subirach...*, (núm. 78); *Carta a Camilo José Cela*, (núm. 145).

Narrativa

- El mar*. Barcelona: Aymà, 1958 / València: Tres i Quatre, 1988.
Haceldama. Barcelona: Aymà, 1959.
Judes i la Primavera. Barcelona: Selecta, 1963 / Barcelona: Edicions 62, 1995.
Mister Evasió. Barcelona: Llibres de Sinera, 1969 / Barcelona: Edicions 62, 1995.
Si jo fos fuster i tu et diguessis Maria. Palma: J. Mascaró Pasarius, 1972.

Teatre

- Parasceve*. Barcelona: Biblioteca Gresol, Ed. Nereida, 1958.
 Reeditada dins la col·lecció de textos teatrals Tespis, Universitat de les Illes Balears (UIB), 1995.

Memòries i textos autobiogràfics

- Els ulls (Diari Primer)*. Barcelona: Pòrtic, 1973.
La mirada (Diari Segon). Barcelona: Pòrtic, 1975.
La vida i els meus instants. Santanyí: Ajuntament de Santanyí, 1987.
La motivació i el film. Barcelona: Empúries, 1990.
Pere Pau. Barcelona: Columna, 1992.

Assaig

- Mallorca*. Amb fotografies de Josep Planas Montanyà, Barcelona: Ed. Polígrafa, 1960.
Tàpies. Barcelona: Polígrafa, 1964.
Tàpies. Barcelona: Polígrafa, 1965. Mallorca. Mèxic - Buenos Aires: Hermes, 1965.
Testimonios de la pintura española. Barcelona: Polígrafa, 1966.
El movimiento románico en España. Barcelona: Polígrafa, 1967.
Ceràmica popular. Palma: Sala Pelaires, 1972.
Tomeu Pons. Barcelona: Borràs, 1978.
Setmana Santa 80 i el Memorial. Felanitx, Mallorca: 1980.
Juli Ramis, primer creador de la pintura europea sense figura municipal. Palma: Consell General Interinsular, 1980.

Cant general de Jaume Mir. Edició a cura d'Amèlia Garcia. [Ed. de 1000 exemplars, no venals]
Palma: Antoni Borràs Llabrés, 2001.

Antologies

El Color. (Quatre poemes de Setmana Santa, Entre el coral i l'espiga, Cant Espiritual, Comèdia).
Palma: Gràfiques Miramar, 1985.

Antologia (A cura de Xavier Lloveras) València: Ed. Gregal, 1989.

Blai Bonet. A l'ombra de l'esperit. Palma: Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, 1989.

Blai Bonet. Antologia poètica (bilingüe). Madrid: Biblioteca de las Islas Baleares, Calambur, 2004.

Bibliografia essencial

AA. DD. (J. Albertí, D. Huguet i B. Nadal). *Tres retrats de Blai Bonet.* Palma: Col·lecció Turmeda, núm. 4. Ed. J. Mascaró Passarius, 1972.

AA. DD. *Blai Bonet. A l'ombra de l'esperit.* Palma: Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, 1989.

AA. DD. *Bartomeu Rosselló-Pòrcel i Blai Bonet* [amb articles de: Josep Romeu i Figueras, Josep Palau i Fabre, Joan Mas i Vives, Roberto Mosquera, Jaume Manresa Quetglas, Antoni Prats, Antoni Nadal, Pere Rosselló Bover, Sebastià Alzamora, Àlex Susanna, Margalida Pons, Xavier Lloveras, Biel Mesquida, Miquel Pons]. Palma: UIB, Dept. de Filologia Catalana i Lingüística General - Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Miquel dels Sants Oliver), 2000.

ALBERTÍ, Josep. *Blai Bonet. Un poeta digerit.* Vic: «Reduccions», núm. 14, setembre 1981.

BUSQUETS I GRABULOSA, Lluís. Entrevista: *Blai Bonet entre la follia i la transcendència.*

A «Plomes catalanes d'avui». Sant Boi de Llobregat: Edicions del Mall, 1982.

COCA, Jordi. *Blai Bonet, el fons del mar.* «Serra d'Or», núm. 256, gener 1981.

ESPRIU, Salvador. Pròleg a *Cant Espiritual.* Barcelona: Proa, 1953.

GRAELLS, Guillem-Jordi. *La narrativa illenca de postguerra* in «Randa». *Literatura de postguerra a Mallorca*, núm. 13. Barcelona: Curial, 1982.

MAS I VIVES, Joan. *La Generación del 27 i els poetes mallorquins dels anys 50.* Actes del VI Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

MIR, Gregori. *Literatura i societat a la Mallorca de postguerra.* Palma: Editorial Moll, 1970.

PONS, Margalida. *Blai Bonet: Maneres del color.* Col·lecció Biblioteca Serra d'Or - Ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

PONS, Margalida. *Poesia insular de postguerra: Quatre veus dels anys cinquanta.* Ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

PONS, Miquel. *Blai Bonet: el poeta i el paisatge de Santanyí.* Ajuntament de Santanyí, 1999.

ROSSELLÓ, Pere. *Estudi introductor i Mister Evasió.* València: Tres i Quatre, 1987.

Premis

Óssa Menor, 1952: *Cant Espiritual.*

Joanot Martorell, 1956: *El mar.*

Joan Santamaria, de teatre, 1957: *Parasceve.*

Crítica, 1960: *Comèdia.*

Ciutat de Barcelona, 1963: *Judes i la primavera.*

Carles Riba, 1965: *L'Evangelí segons un de tants.*

Lletra d'Or, 1987: *El jove.*

Nacional de la Crítica, 1987: *El jove.*

Generalitat de Catalunya, poesia, 1987: *El jove.*

Creu Sant Jordi Generalitat de Catalunya, 1990.

Ciutat de Barcelona de poesia, 1992: *Nova York.*

Ramon Llull, atorgat (a títol pòstum) pel Govern Balear, 2000.

L'home amarat de sal

A la memòria de Blai Bonet

Viu a préstec dels dies d'abundància,
 quan l'aire
 era matèria de contagi i la terra llaurada,
 aliment de divinitats de naturalesa clàssica,
 bronzes de so fòssil sobre pedestals de fang.
 L'edat,
 un estalvi de defuncions
 per afrontar els interessos de l'existència.

Exiliat
 a la seva malaltia, una afecció
 a redós de la qual ha bastit sòlida llar, ha parat cambra
 confortable o, si més no,
 una necrosi sedentària, abnegada i gentil com una amant crònica
 ingressada en un sanatori de muntanya,
 rere seu,
 sentint a la nuca l'escalfor glacial de l'alè,
 una mort discreta que aguaita l'abisme,
 però no l'ocupa,
 l'home convalescent que escriu en el silenci
 de la cala de les figueres, ara buida de tot idioma,
 excepte del dialecte de les gavines
 i de l'onomatopeia de les ones,
 sala els ossos i les costelles de cada paraula,
 com si cada mot fos la vèrtebra mestra
 de l'espina, l'articulació d'una columna arquitectònica
 orgànica, el cartílag d'una espina de peix,
 principis d'àlgebra tots que suporten el pes de la volta
 del llenguatge.

Refugiat
 en cada frase que escriu en el seu bloc d'espiral:
 tapes de color de fètge pres, pautades les pàgines
 amb dobles ratlles horitzontals,
 dins el gruix obscur de les quals s'acumula una càrrega d'oxigen
 per alleujar del clima humit el pols que traça eclipsis,
 la lletra espessa, afegida, agitada, com la cal·ligrafia d'un pàrvul
 que ha d'aclarir el misteri dels jeroglífics de l'alfabet,
 l'home que imagina, i modifica, el seu passat,
 l'home que inventa el seu futur, l'escriptor
 que de nit esdevé l'ombra dels seus personatges,
 i es fulleja untant-se els dits de saliva,
 i es tradueix a totes les llengües mortes
 que usen les civilitzacions que agonitzen,
 parla encimat a l'aresta de les roques
 d'una mar que és camp de salines
 i savinars, d'una era per batre algues sense gra
 seguint la mula cega el ritme esfèric dels salms,

d'un cel de llimoneres que il·lumina les espigues, dels embats
que els migdies escampen per la marina fragàncies
de nacre
i del salobre de nostàlgia que fa taca
de desmemòria
sota la copa dels arbres.

Arrecerat
a l'abric dels records, l'home que registra les emocions
sobre el paper carbó del cor,
amb l'exactitud d'un sismògraf,
prepara la flor de sal per amarar-se
i preservar-se de l'oblit.
Quan la mort ompli de buit la seva absència
es rellegirà com si fos un manuscrit original.
Aleshores, els gests cediran els seus secrets:
la soledat és la més cruel dolença
de totes les que maduren a la mirada.

(Inèdit)

Lluís Maicas

juny 07

Origen (tècnica mixta sobre tela) **Llorenç Pons Moll**

Blai Bonet, allò que el temps no esborrarà

24 de desembre 1969 (1)

Haver estimat en Blai Bonet és tot un privilegi. Eren normals els seus enamoraments, gens dissimulats, per alguns dels aquells jovenells que s'iniciaven en qualsevol modalitat més o menys artística, encara que dúiem clar avantatge els qui temptejàvem el llindar de la poesia. La seva forta personalitat s'estavellava contra unes necessitats afectives que, supòs, només rebia amb comptagotes. La seva història podria ser la d'un solitari que havia d'inventar històries i també amors que idealitzava fins convertir-los en la seva realitat. El món literari de Blai Bonet té components màgics, fantàstics, encara que crec que el seu univers real, vull dir quotidià, va arribar a ser més eteri, més imaginari que no tangible.

Als anys seixanta i setanta en Blai no solia parlar mai d'homosexualitat i si en parlava ho feia amb reprovament d'actituds efeminades - Mascle, però home, deia - tot i que no era gens misogin, ans el contrari, es relacionava molt bé amb les poques dones o al·lotes amb qui es va relacionar davant meu. Però els homes no havien de fer massa la papallona. Hauríem d'investigar si eren mecanismes d'autodefensa davant la pressió social en contra de l'homosexualitat o si va seguir pensant així sempre, anys després, quan era més explícit amb els seus sentiments, detall que podreu trobar sense revolts ni metàfores als excel·lents "Sonets". Allò cert és que Blai Bonet va abocar, com a mínim, la seva amistat i la seva tendresa sobre joves escriptors, diferents en cada època de la seva vida. L'any 1969 - la carta-poema que reproduïm data del desembre, del dissabte de Nadal - el poeta de Santanyí tenia una accentuada admiració per en Damià Huguet i, en part, per mi.

Així, la nit de Nadal, de casa seva estant, solitari però no de tot, va redactar aquest poema que crec que és inèdit, encara que és possible que posteriorment en Blai hi fes modificacions i l'afegís a algun poemari publicat; això era freqüent en ell, fins i tot, alguna vegada canviava el destinatari del poema, si havien passat anys i li sorgien nous sentiments o conveniències:

*Bernat Nadal, a nit, a dins canostra,
hi ha una sivina, i la làmpara del menjador
té tots els llums encesos amb unes boles de colors,
a fi d'evitar que no sembli Nadal.*

*A posta de sol, quan la fosca amb estels
començava a ser la de duxar-se i anar-se'n a dormir
amb el marit, encara amb ciment, de la meva germana,
encara amb olor de llexivet,*

*m'he begut dos dits de ginebra
de la que un home beu per a recordar
que, de vegades, la distància són uns quilòmetres
que t'assemblen, perquè sempre arriben en
[lloc d'anar-se'n.*

*I després dins canostra hem estat sis,
asseguts entorn d'una claror, molt petita,
perquè volen que sigui Nadal, a més de semblar-ho,
perquè Et coneixem i encara no has vingut,
mentre pel rellotge volen les dotze com un vol sense
aucell,*

*mentre a Santanyí fa Manacor
i molt de vent al corral d'aquests ulls,
quan et miren i només veuen un calendari,
on el desembre té un 24 en dimecres que se'n va,
com aqueixa parra que queda,
i el vespre cau com en vers i sense fer claror,
com un home que plora quan té més intel·ligència
que sang.*

Escrit de memòria, per tant podria no ser rigorós amb les dates. Pens que el desembre de 1969 no feia massa temps que en Blai Bonet havia retornat de Barcelona. Vivia a Santanyí, al carrer Palma, núm. 74, amb la seva mare, sempre amatent i omnipresent, discreta i amable amb les visites i mirant per sobre les ulleres quan En Blai deia qualque doi. Podia confondre plenament -En Blai-, quan deia un disbarat o una extravagància de geni, que no és el mateix. La seva coneguda malaltia pulmonar - em varen dir - li provocava una perillosa manca d'oxigenació a tot l'organisme, però quan afectava al cervell podia provocar que no coordinàs de forma "normal" i digués algun doi que, curiosament, els que deia, eren repetitius i constants: el Papa de Roma, la seguretat nacional, o grans viatges que no havia realitzat.

24 de desembre 1969

(Bernat, el poema és més llarg, però aquest és el fragment que vaig escriure dia 24)

Bernat Nadal, a nit, a dins canostro,
hi ha una sivina, i la làmpara del menjador
té tots els llums encesos amb unes boles de colors,
a fi d'evitar que no sembli Nadal.

A posta de sol, quan la fosca amb estels
comença a ser la de durar-se i anar-se'n a dormir,
amb el marit, encara amb ciment, de la meua germana,
encara amb olor de flexant

m'he begut dos dits de ginivora
de la que un home ben per a recordar
que, de vegades, la distància són uns quilòmetres
que t'assemblen ^{perquè sempre} arriben en bloc d'anar-se'n.

I després dins canostro hem estat sis,
asseguts entorn d'una claror molt petita,
perquè volen que sigui Nadal, a més de semblar-ho,
perquè et coneixem i encara no has vingut,
mentre pel vellotge volen des dotze com un vol sense
anar a Santanyà fa Manacor ^{anall,}
i molt de vent al corral d'aquests ulls,
que et miren i només veuen un calendari,
on el desembre té un 24 en dimecres que se'n va,
com aqueixa passa que queda,
i el vespre cau com, en vers, i sense fer claror,
com un home que plora quan té més intel·ligència
que sang.

Blai Bonet

(1) Davall el títol hi ha un text, també manuscrit, que diu:

(Bernat, el poema és més llarg, però aquest és el fragment que vaig escriure dia 24)

Diferent era quan contava alguna cosa increïble - ja hi tornam a ser, aquest Blai - però resultava que, amb més o menys matisos, era certa. Fantasia i realitat es barrejaven en una persona que

tenia sempre una intuïció artística fora de sèrie i una capacitat d'expressió poètica possiblement no superada en les literatures mediterrànies - les nòrdiques, per descomptat, ni s'hi acosten, més cerebrals i més fre-

Fotografia d' Inés Karin Laudat

des, tot i ser excel·lents, algunes.

En l'obra de Blai Bonet la descripció del paisatge és una evolució de la que feia l'Escola Mallorquina, que Ell, en part, repudiava i amb motiu. Dic evolució i podria dir revolució, perquè en Blai li atorga un poder tel·lúric, ancestral, viu, biològic quan els de l'Escola Mallorquina només hi solen detectar frondositat i bellesa. Més interessant, encara, és allò que jo en dic "paisatge casolà" que tant i tant bé descriu el nostre autor. Per elaborar un poema meravellós no necessitava gaire cosa més que la seva intel·ligència, la seva sensibilitat i la descripció dels elements quotidians de dins ca seva: mobiliari, corral, plantes, animals... - en Woodi, per exemple - això que jo li dic paisatge casolà.

Al primer vers d'aquest poema ja ens assabenta que escriu de dins *canostra* i ens parla de la *sivina* - arbre de Nadal o metàfora - de la *lâmpara* i de les *boles de colors* festives. A casa s'han arribat a reunir sis (la família) *entorn d'una claror*, que no és el mateix que entorn d'una taula; i després surt el *rellotge* i el *corral* i el *calendari* i la *parra*. Tot forma part de la seva vida i és des d'on el poeta enyora i estima.

No necessita parlar de Nova York ni de París o Tòquio per ser universal.

El bessó de la seva poesia és l'enyorament, el record, el desig, la sempre relativa distància entre les persones. Els ulls - també una constant - el temps que se'n va, o les persones que passen i queden alhora. I un home que plora perquè té més intel·ligència que no sang.

Vist i sentir aquest poema trenta vuit anys després em segueix emocionant, més que no aquell desembre del seixanta nou que jo tenia dinou anys. Perquè llavors, tot i admirant en Blai, no podia valorar el pes de la vida, que augmenta amb el pas dels anys, no sabia valorar aquesta espera anhelant i eterna que sempre experimentava en Blai respecte de qui fos. Ara, estic sumant un vers a l'altre i quasi he de beure dos dits de ginebra per no recordar tant aquell qui va ser amic meu i dels meus, del dia que ens coneguèrem fins a la seva mort. Mai no oblidaré una telefonada que em va fer pocs dies abans de morir, tot comentant-me uns poemes, però això seria parlar de mi i ho deixarem per una altra ocasió.

Bernat Nadal

Gràcies Carles Rebassa (Dos records sobre Blai)

Un s'adona que van passant els anys en ocasions com aquestes, quan algú et recorda que ja en fa tants des de la mort de tal persona o que ja n'han passat tants d'altres d'un esdeveniment important. Si no fos per això, per aquestes fites que ens estalonen, simplement deixaríem passar els dies, un darrere l'altre, fins al llanguiment final.

Blai Bonet és, per a mi, un nom que sempre vincularé a la joventut i a la innocència, a una felicitat certa. Tenc dos records precisos d'en Blai, a qui no vaig conèixer mai (ho dic per anar evitant malentesos. Quan mor un poeta tothom era íntim seu i quan li donen un Nobel a algú també declaram amb alegria la nostra passió per la seva literatura tot i ser la primera vegada que llegim el seu nom). El primer és el de la seva lletra, grossa, irregular, difícil de llegir fins i tot.

En Blai Bonet, tots ho sabeu, escrivia articles d'opinió al «Diari de Balears». Una de les tasques que queda pendent per fer, i aquí deix l'envit sobre la taula per als investigadors futurs, és l'edició d'aquests articles en un volum anotat i matisat, perquè en molts d'ells es veu el pensament polític i sobretot estètic de Bonet. Idò en Blai enviava els seus articles per fax, amb la seva lletra feta gran a posta perquè l'entenguéssim.

Mai no he sabut qui enviava els faxos, ni si tenia l'aparell a casa, però sempre m'ha fascinat que

un home que tenia fax enviàs el text escrit a mà i no picat directament en màquina d'escriure, com feien molts d'altres -en aquella època tot ens arribava al diari en paper i s'havia de repicar, no és com ara-. En aquell moment, ho vaig atribuir a una extravagància de poeta. Avui sé fins a quin punt aquelles lletres i paraules que arribaven al fax que jo recollia (era una de les meves primeres feines al diari) eren importants per dictaminar molts aspectes d'un gran poeta.

Us he parlat de dos records. El segon és el de Carles Rebassa, aquest gran poeta de joventut perpètua, entrant a «Es Pinzell» amb *Mister Evasió* davall del braç. És la novel·la més complexa i difícil de Blai Bonet, però jo no sabia. Allà, al mig de gerres de pomada, hi havia uns quants aprenents d'enfiladors de paraules autoconstituïts en associació. En Carles, a qui ja admiràvem pel seu compromís estètic i perquè sabíem que estava escrivint un llibre sobre el poeta, em va deixar el seu exemplar del llibre. Vell, ple de notes, de paperets. Treballat. Em va descobrir una gran novel·la. Mai no li he donat les gràcies i, ara que han passat molts d'anys, per ventura val la pena fer-ho. Gràcies, doncs, Carles, per aquell dia que entraves a «Es Pinzell» a descobrir-me un poeta que és també un gran novel·lista -i noti's el present del verb ésser-.

Sebastià Bennasar

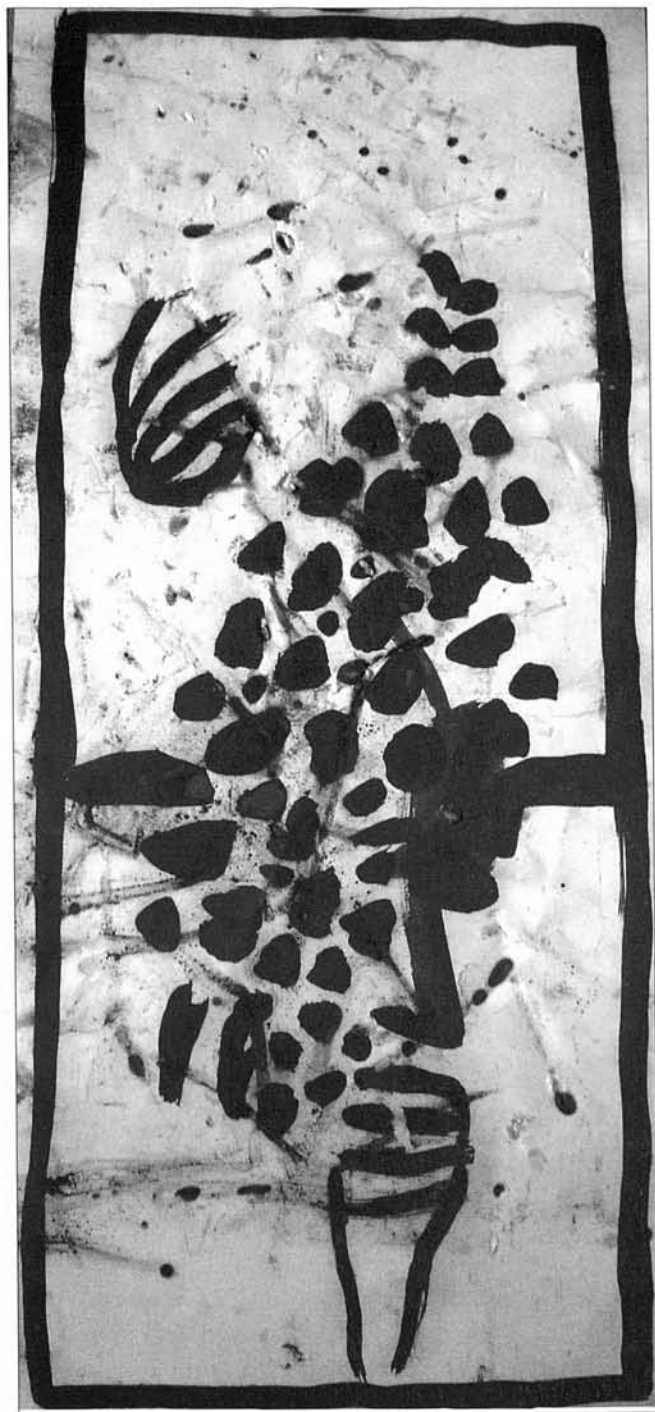
Gaspar Servera

Maig de 2006

AL·LOTROPIES*In Höhlen wohnt der Drachen alte Brut.*
Goethe

El nin juga a la terrassa, vora la cisterna,
entre els ramells de la casa i qualche sac de segó,
les gallines escainen i els conills rosseguen alfals.
Serra amb cura una bombeta fosa,
l'aliatge de wolframi en espiral es va tallar
i ell cerca donar-li un ús.
Separa la part metàl·lica del vidre transparent,
és una operació difícil, cal que no es trenqui ni esquerdi,
ho aconsegueix: ja té el seu primer matràs.
No disposa de cap foguer Bunsen,
és sols un nin de tretze anys,
però emprerà una llauna rodona de tonyina ja buida
i l'esperit de la farmaciola com a combustible.
Afegeix dues o tres espatulades de sofre
dins l'improvisat estri de laboratori,
encén el foc i encaixa la llauna i l'esfera nítida:
el sofre, corones de vuit àtoms enllaçats,
comença a fondre's.
El líquid palpitantment groc es va enfosquint lentament,
torna ostensiblement viscos,
les corones es trenquen, i es formen nous
anells de sis o quatre membres
i cadenes més llargues, més llargues
amb un radical a l'extrem que absorbeix la llum.
Ara és d'un roig intens i tan viscos que sembla com una goma.
Aboca el contingut dins un tassó d'aigua,
obté una mena de xiclet flexible.
El deixa refredar i l'observa dia rere dia.
Perd la flexibilitat, i amb el temps, sobre la superfície amorfa,
apareixen cristalls monocíncics i ròmbics:
flors del desig, escates del dragó vivent
que mai ningú no gosarà ferir.

Àngel Terron Del poemari inèdit *A mon seul désir*

Tòfol Sastre

Blai en somni

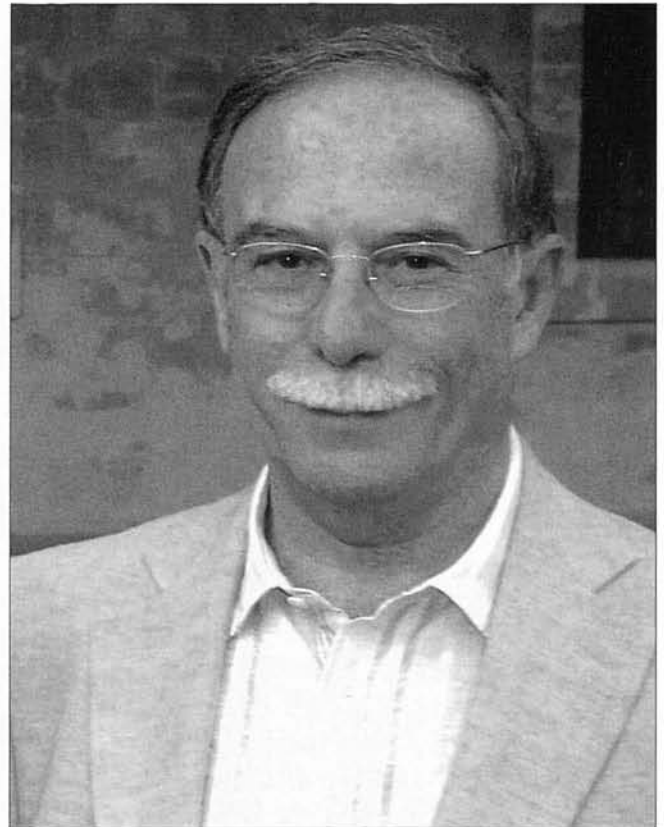
Em sec a la cadira plegadissa
 davant la mar que contrabandeja amb la verdor.
 Esper el jove que mamà lletrada, lluny del pare,
 un amo sol almoinant esclaus per conrear pedreres.
 Passa primer sa mare, pàl·lida,
 dins el tren mansuet que solca els espadats.
 Treu el cap per una finestra, la dona,
 i li relluu la galta ofesa per la tisi,
 que li prengué l'amat quan més l'acolorava.
 Entre l'ull i la mirada emmarats
 s'hi reflecteix el fill tallat de lluna,
 que camina cap a mi sobre la mar de tenassa.
 Penja peixos, el jove, al cel vermell
 i tira pans a l'aigua:
 set morts per a les plagues
 que han d'excusar l'espasa dels cabdills
 i l'evangeli d'un de tants fills caganius de déu.
 Em pren l'esguard, el jove, i se'm torna mineral la vista.
 S'atansa cap a mi carregat de braçalets i de paraules,
 posa una orella comarona al meu ventre
 per abastar-ne les facultats per parir soledats
 i em besa la llengua perquè tasti la fatiga de la partença.

(Inèdit)

Jaume Mateu i Martí
 A Blai Bonet, juny de 2007

Alguns primers records de Blai Bonet

Si hi ha un text imprescindible per apropar-se a la figura de Blai Bonet és el que Damià Huguet publicà a «Palau Reial» amb el títol de *Materials per a un retrat de Blai Bonet*. Estava datat a Campos, l'octubre de 1986. Tot i que no crec que sigui possible parlar d'algú des d'un afecte més incontestable ni des d'una admiració més profunda, tenc entès que, amb aquell text, Damià Huguet va desplaure el seu personatge. Potser, a aquest, li va passar allò que ens passa quan ens veim a través d'una filmació o ens escoltam a través d'una gravadora: no només no ens reconeixem, sinó que tampoc no ens solem agradar. Mai no entendré perquè la veritat és tan mala de digerir. Així i tot, estic convençut que els encensos gratuïts, a la llarga, acaben per anar en contra del qui els rep. Per això, no m'agradaria caure en l'error de la pura apologia, en aquestes línies amb què intent salvar de la calitja els meus primers records de Blai Bonet. Encara que, deu anys després de la seva desaparició, continua sense rebre l'atenció que mereix de part dels cenacles de la cultura catalana - tan sectaris, tan provincians - la seva obra ja pot prescindir d'aplaudiments i de la seducció de les glòries mundanes. Ara bé, no és gens fàcil parlar de Blai Bonet. Per una banda, a causa de les dimensions del seu talent literari i de la seva personalitat. Per una altra, per les passions tribals que encara suscita.

Antoni Vidal Ferrando

gant les ons i les vocals neutres. Els seus ulls grossos talment dos Picassos. D'alguna manera, en, aquell primer encontre, ja vaig intuir que era tot un primer actor. Brodava el paper de protagonista. Com a bon

“Em va sobtar la seva cordialitat i la manera que tenia d'expressar-se”

Jo el vaig conèixer l'estiu del seixanta-tres, si no m'he errat de comptes. En aquell temps, ell encara vivia a Barcelona, i només venia a Santanyí per passar les vacances. Record que, un matí, em vaig plantar a ca seva, amb un amic comú i un munt de quartilles amb poemes manuscrits. Hi vaig anar atret per la curiositat i pels nèctars del seu mite. Blai Bonet estava de moda. Però jo, fins llavors, just havia tengut accés a un dels seus títols: *Entre el coral i l'espiga*. Allò meu era una mena d'esquizofrènia. Aconsellat per l'apotecari Bernat Vidal i Tomàs, havia pres la decisió d'escriure només en català. En canvi, mantenia l'hàbit de llegir bàsicament en castellà.

Aquell dia, Blai Bonet anava vestit de negre. Em va sobtar la seva cordialitat i la manera que tenia d'expressar-se, ajudant-se amb les mans i allar-

tímid, jo em limitava a escoltar i a fer la mitja rialla.

En algun moment, amb el posat de qui suplica clemència de cara a un futur veredicta, li vaig lliurar les meves quartilles de versos tremoloses. Abans d'acomiar-nos, no sé d'on vaig treure el coratge de demanar-li que em deixàs un dels llibres que s'arregleraven en una petita prestatgeria de devora les vidrieres del corral. “*Un que, a tu, t'hagi agradat*”, li vaig dir. Ell va somriure un cop més. Amb aquells dits blancs de pianista, es posà a acaronar, de dalt a baix, els lloms d'alguns exemplars. “*No sé si encara ets un poc massa jove per dur-te'n aquest*”, plantejà, picardiós, al cap d'una estona, mentre m'allargava la silueta de *Trópico de Cáncer*.

Setmanes després, quan li vaig tornar la novel·la d'Henry Miller, me'n vaig guardar prou de

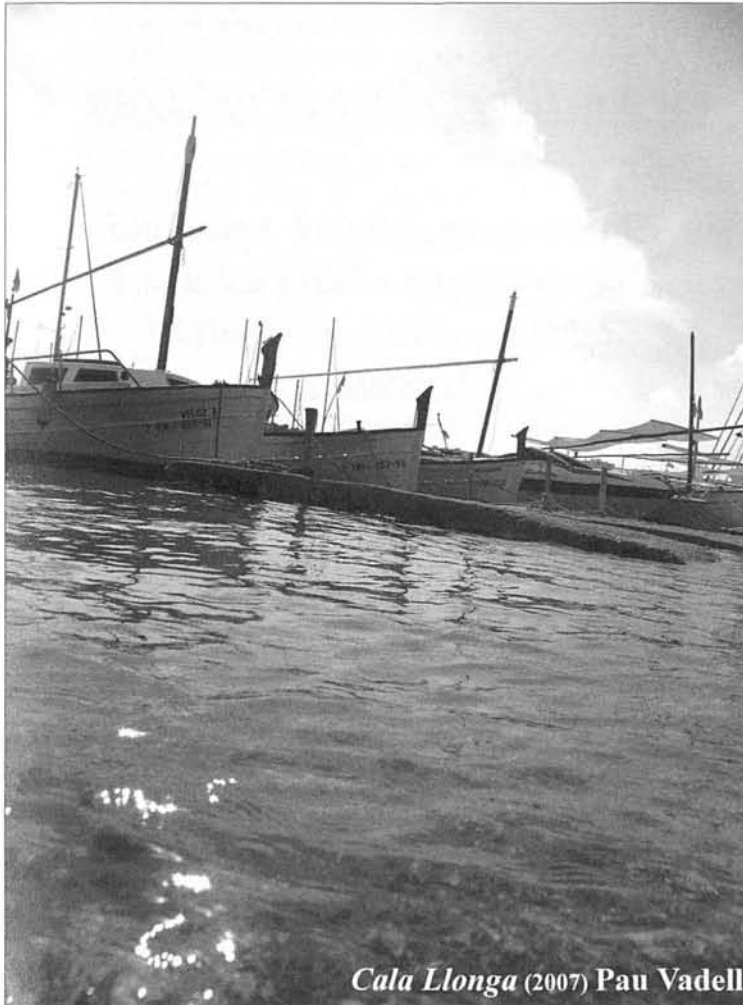
confessar que no n'havia entès res. Ell ja s'havia mirat els meus poemes. A quasi tots hi havia fet correccions amb un bolígraf vermell. Me'ls comentà, un per un, amb delicadesa. De la seva boca no va sortir cap retret ni cap elogi. Els seus suggeriments eren il·luminacions. Abans de partir - ¡santa innocència! - no vaig poder evitar la pregunta: "¿T'han agradat o no?". "¿I què vols - se'n sortí ell - si encara no has fet els devuit?". Me'n vaig anar més ric que mai, però un poc trist. Aquell dia vaig trobar els carrers del poble molt llargs. Frisava d'arribar a casa per posar-me a llegir. Al final, me n'havia tornat dur una novel·la, concretament *La romana*, d'Alberto Moravia.

Tot i això, a poc a poc, vaig deixar d'acudir a la casa del carrer de Palma, on Blai Bonet sempre s'alegrava de rebre visites. Hi va tenir molt a veure que, pel setembre del seixanta-quatre, després de guanyar unes oposicions, me n'anàs a Menorca a fer de mestre durant tres cursos. En tornar, vaig entrar en una crisi que va acabar per allunyar-me molt de temps dels escenaris literaris. També he d'esmentar un episodi poc feliç. Quan m'arribà el rumor que insinuava que, a *Judes i la Primavera*, Blai Bonet calumniava sense miraments Bernat Vidal i Tomàs - que, temps endarrera, l'havia promocionat amb entusiasme, endemés de girar cel i terra per trobar-li els medicaments que li havien de salvar la vida -, no vaig poder evitar de jutjar-ho amb severitat. Jo sentia una gran admiració i un afecte franc per l'apotecari, el qual m'havia sabut contagiar les seves inquietuds intel·lectuals i l'amor a la llengua i al país. Com que era molt jove, no vaig entendre que a Blai Bonet, com a tants de caràcters freudians, també li havia arribat el moment d'haver de matar el pare.

Estic parlant de dues personalitats ben diferents. Bernat Vidal i Tomàs era el rigor intel·lectual i el perfeccionisme tallats a la mesura de les dimensions humanes; Blai Bonet era pura intuïció, una explosió de creativitat i d'originalitat. Tampoc no coincidien en la manera d'exorcitzar els seus fantasmes. El primer solia fer ús de la ironia; els segon, de la provocació i dels estirabots.

Tant l'un com l'altre són astres que brillen amb llum pròpia damunt les textures de tot el que escric. Quan morí l'apotecari, el 71, vaig pensar que també havien mort definitivament els meus somnis literaris. No sabia que la vida encara m'havia d'atorgar la possibilitat de poder-los compartir més de deu anys amb Blai Bonet. Jo ja en tenia quaranta quan, una tarda gris perla de l'hivern illenc, vaig tornar al seu domicili santanyiner. El paisatge és prou conegut: sa mare, la camilla, un Tàpies presidint l'austeritat dels dos aiguavessos, esquitxada pels colors ceràmics de Lluís Castaldo. Allà dins, Blai Bonet havia anat envellint físicament. Just els ulls mantenien la mirada de l'adolescent entremaliat que mai no deixà de ser. Aquella tarda d'hivern, mentre repreníem un diàleg que havíem deixat pendent, com qui deixa un barret a un penja-robes, vaig sentir una mena de calfred i vaig pensar en la indefensió amb què ens veim obligats a afrontar el destí. No sé quin déu va voler escriure el guió del meu. En el tema dels mestres i dels amics va ser un déu generós.

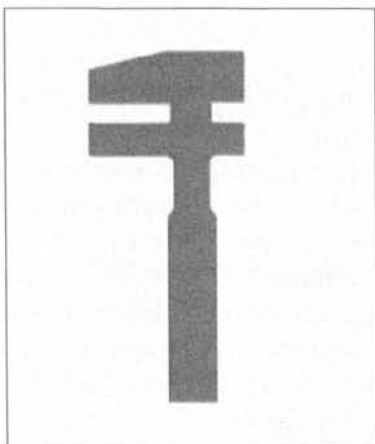
Antoni Vidal Ferrando

Cala Llonga (2007) Pau Vadell

Però aleshores el meu únic compromís era amb la poesia. Ja havia superat l'etapa de les rimes de Bécquer, que encara puc recitar de memòria. També havia llegit Espronceda, Miguel Hernández, Juan Ramon Jiménez - tan difícil - i don Antonio Machado. Però el que m'havia fascinat de debò era el món metafòric de García Lorca i d'*Entre el coral i l'espiga*. De la influència de Blai Bonet, ja no en vaig poder prescindir en tots aquells anys. Al meu primer inèdit, *Ara que la Primavera ja no hi és*, escrit entre l'hivern del seixanta-tres i l'estiu del seixanta-quatre, els versos blaibonetjaven pels quatre vents.

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971 75 53 65
 C/ General Riera, núm. 25, baixos
 07003 Palma
 Servei de carretera 24 horas
 telèfon 971 47 15 38
www.comercialmallorca.com

I ara renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a
AUTORENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, 50 - 07003 Palma
 telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
 els serveis que posam a l'abast
 dels interessats en Poesia i
 Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

La llebre

(Recordant a Blai Bonet)

Assegut en la pedra més plana d'aquella vella paret esborrancada, a les cinc en punt de l'horabaixa he vist passar *una aspra llebre oberta amb el ventre ple de mata.*

Anava cap a Santanyí, carrer de Palma, 74.

Havia sortit -la llebre- d'un portell obert a pins, històries, paparres i rates. Corria enravenada com si l'aire del matí hagués arribat en el tren de les quatre. El seu pes, després de gran dia, havia augmentat en divuit perdigons número sis disparats a menys de trenta passes. Coses d'animal de caça!

La corretanques semblava d'altre temps. Tenia un no sé què conegut i municipal. La pell? Els ulls? El paper d'estrassa? No ho sé!

De sobte, entre espigues de cugula i tiges de palla, he recordat agradoses lectures d'estiu, de diumenge, d'ombra d'ullastre.

I han sorgit, de la deu, brolls de paraules: *Bellveure, llimonera, sal, mar, aigua.*

I han regalimat rimes entre branques trencades, herbes florides, llunes i vidalbes:

*És cert. Hi ha poques coses d'alegria.
Però sempre hi ha un brot de taronger
que va, en silenci, cap a la taronja.*

El terra calent, brodat d'estepes, olorava a romani envoltat d'abelles. I, en verd, l'alavern movia les rames acariciades pel vent en un terbolí de lluernes.

Assus-suaixí han aparegut lletres adobades de sal i pols de tanca, escrites a mà en un humit cocó d'arena ribetat amb algues.

*Dins l'era del sol lentes s'hi baten
garbes de pa brillant amb claror de blaves cales.
Els carrers blancs són venes de quietud que esclaten
mentre ploren les maçoles al campanar ple d'ales...*

La llebre feia el seu camí cercant la casa, l'aigua-vés de darrera, la camilla de faldons marrons on l'home Blai visqué en Bonet la vida. Sense voler, esgarrinxà una quartilla rosegada de peixet, tacada de fosca, arrugada per dies i setmanes.

*Passen bels... Una guarda de bellveures
obre pas verd a una banda d'aigua
mentre la rumba de l'aire és aplaudida
per les mans en crepuscle de les parres.*

El corral plorava, enyoradís, llàgrimes de rou manllevades a l'alba. Vora el llimoner, havia agafat forma l'absència. Dins trencats cossiols creixien silencis. Quants de reganyols de poesia groguejaven el verd de l'arbre! I quantes caragoles se'l miraven, brindant amb lliris blaus i mel d'hortènsies!

Carrer de Palma, 74, fotografia de Pau Vadell

*Els tres aubellons del plant
remullen dins l'aigua trista
la pàl·lida corba freda
de la groga palma tímida.*

És bo de fer botar paràgrafs. Canviar de seient. Descansar en tova cadira cordada fa temps amb salabrosos frenells de barca. De Santanyí estant, puc veure la llebre penjada en la finestra (gelera d'abans) i fruit cada mot escrit pel mestre. I percebre flaires de ruell, de fonoll marí, de Llebeig, de copinyes blanques.

*La pedra ignora en pedra. De la pedra,
la paret no en sap res. Com, del saber,
la saviesa en sap just l'obediència...
perquè el destí de l'evolució és la mort,
perquè la vocació de la creixença és créixer
sense aturall i sempre seguit ser-hi...*

Passen teringues de cotxes dessota un cel de falzies, mentre s'allarguen les ombres en els llits de les aceres. Hi ha xiprers vestits de pena, i una cussa i tres cires...

*Esclata la cadira, el llit esclata.
I un rostoll ennegrit a dins ca nostra,
i una gran soledat dins la sabata.*

Sa Ràpita, 20 de maig de 2007

Julià Obrador Perelló
per a S'Esclop

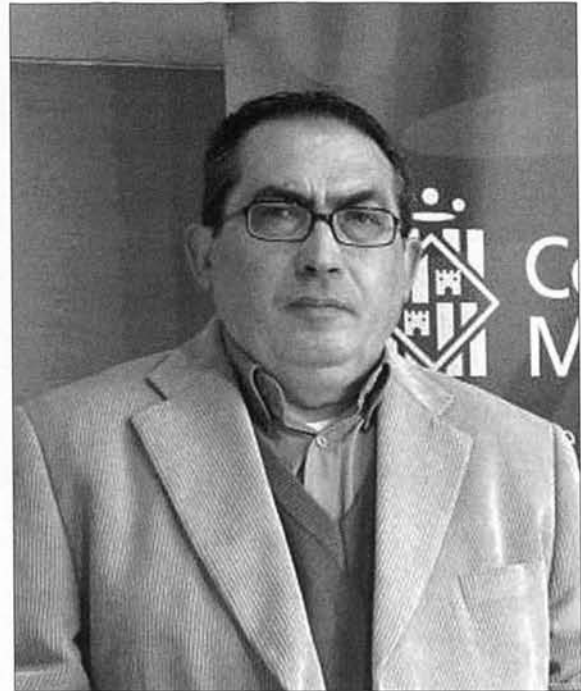
La influència de Blai Bonet en la poesia de la generació dels 70

És ara, al cap de més de trenta anys de conreu de la poesia, que m'adon de la influència de Blai Bonet en molts dels meus poemaris. Una poesia de clara tendència antinoucentista, molt allunyada de l'herència de l'Escola Mallorquina i seguint sempre el mestratge (entre els poetes catalans) de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Joan Salvat Papasseit, Gabriel Alomar, Pere Quart i aquells descobriments que significaren *El dolor de cada dia*, el famós llibre de Jaume Vidal Alcover i *Entre el coral i l'espiga*, de Blai Bonet.

Als vint anys som plenament conscients de tota la nostra dolorosa història, del què ha significat i significa la repressió feixista contra la nostra cultura. És llavors que llegim àvidament Lorca, Vallejo, Neruda, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Gabriel Celaya, Gabriel Alomar, Blai Bonet, Vladimir Maiakovski, Bertolt Brecht... I Espriu que comença a editar-se força!

Per edat i per origen de classe, nosaltres no vàrem participar mai en les tertúlies literàries que es feien a Ciutat en els quaranta i cinquanta. Però, amb posterioritat, quan aprofundirem en l'obra d'alguns dels participants en aquelles lectures, ens adonàvem que no podíem combregar mai amb aquella forma pansida d'entendre la vida i la literatura. En el llibre de Margalida Pons *Poesia Insular de postguerra: quatre veus dels anys cinquanta* podem trobar alguns fragments del dietari particular de l'escriptor Jaume Vidal Alcover que ens pot donar una idea aproximada de com era el món cultural d'aquelles senyores de possessió i canonges adscrits a l'herència de l'Escola Mallorquina. En la pàgina 46 d'aquest llibre, Margalida Pons reproduïx aquest fragment de Jaume Vidal Alcover: "Violetes'. El nom ho diu tot. L'ambient que es respira en aquella amable casa: violetes, o sia petit d'esperit, intranscendència, intimitat: es parla tot seguit del cor, de que si jo tenc cor i de que si tu no en tens i d'aquell que el té tan gros i de l'altre que el té estret o petit o tendre o romput o... lo que sia! Tot és cor allà dintre... També era allà Dona M. Antònia S[alvà], que llegí una cosa per a Dª M. M. i després s'amollà a dir els poemes folklòrics que havia fet, amb certa gràcia, a les taronges de Sóller, al vi de Binissalem, als 'sospirós' de Manacor, a l'anissat de Santa Maria, etc."

Jaume Vidal Alcover és prou dur amb els seguidors de l'Escola Mallorquina. Blai Bonet també és un autor en plena revolta, però des d'unes altres coordenades estètiques i ideològiques. Però malgrat la duresa de la crítica de Jaume Vidal Alcover als poetes que el precedeixen, exceptuant el cas de Bartomeu Rosselló Pòrcel, caldria reconèixer que molts dels joves "rupturistes" amb l'Escola (especialment Blai Bonet, Josep Maria Llompart i el mateix Jaume Vidal) són alletats en aquestes tertúlies que els ensinistren en una tradició cultural

Miquel López Crespí

autòctona, malgrat que aquesta sigui sovint de caire clerical i conservador. L'odi que tenien a Joan Maragall i la seva escola, a tot el que venia d'una Barcelona que consideraven, en general, en mans d'una xurma anarcoide (el mateix Maragall, Salvat Papasseit...) i anticlerical, era excessiu, sense termes mitjans. Joan Fuster ho deixa ben aclarit en la seva *Història de la literatura catalana contemporània* (Curial, Barcelona, 1971), pàg. 57: "Cal dir que allò que repugnava als dos grans mallorquins [Costa i Llobera i Joan Alcover] en el Modernisme barceloní no era solament el culte al 'diví balbuçig' ni tantes altres desmanegades exageracions 'literàries', com la gent de la Barcelona de l'època propugnava. A tots els repel·lia, sobretot, la desimboltura anarcoide que s'anava filtrant, subreptíciament, en cada atac a la preceptiva tradicional. La seva repulsa es dirigeix a la càrrega ideològica 'negativa', 'dissolvent', que traginaren els modernistes. Costa i Llobera fou un canonge timorat i pulcre; Alcover, un curial plàcid i circumspecte: tots dos, és clar, responien a un tipus de societat arcaica, 'aïllada', de base rural i de mentalitat levítica i provinciana, com fou la de la Mallorca d'aleshores. És comprensible, doncs, que els esfereïssin no sols les insolències blasfemes o simplement reticents, tan habituals entre alguns modernistes, sinó fins i tot la seva bohèmia afectada i el seu menyspreu de les convencions".

Hi ha, evidentment, en totes aquestes concepcions un fort component polític que sovint es camufla de "etèria lluita cultural" quan, en el fons, no és més que una aferrissada defensa d'un estatus de classe que se sent amenaçat per la irrupció del moviment obrer i de la pagesia. La Revolució Francesa ha fet tremolar tots els

fonaments del vell règim, del poder de l'Església. Costa i Llobera i Maria Antònia Salvà, terratinents i rendistes, senten a prop l'alè del moviment anarquista i socialista. La lluita contra el modernisme, l'atac a les concepcions literàries de la "bohèmia anarcoide" del Principat no són més que una expressió de la soterrada lluita cultural que hi ha en aquell moment històric.

Com a Maragall, els modernistes, Rosselló-Pòrcel, els surrealistes i, més endavant els situacionistes, el que poèticament (i políticament!) ens interessa del fet poètic a mitjans dels anys seixanta -que és l'època en la qual comencen a sorgir els embrions del que més endavant serien alguns dels poemaris que publicarem a partir dels anys vuitanta-, el que més ens n'interessa, deia, és la "paraula viva", l'espontaneïsmen en el vers, la ruptura amb la tradició de l'Escola Mallorquina i, més que res, el rebuig de la retòrica i la falsedat vital dels poetes de la "torre d'ivori". Com molts poemes de Salvat Papasseit, de Brecht, Maiakovski, Pedro Salinas, Blai Bonet, Jaume Vidal Alcover o Josep M. Llompart, es tracta d'a-

conseguir, mitjançant el treball del poeta, que l'espontaneïtat predominés en la feina creativa. Com explica Joan Fuster: "El concepte ve pel ritme; el vers és un estat tèrmic del llenguatge; una sola paraula, suficientment intensa, serà capaç de suggerir tot un món".

Els poetes mallorquins que, com Blai Bonet, fugen de l'herència de Costa i Llobera i Maria Antònia Salvà (Llompart, Vidal Alcover, el mateix Blai Bonet en bona part de la seva creació) són, conscientment o inconscientment, fills d'aquestes concepcions. Concepcions que vénen d'una creativa assimilació de les avantguardes europees, especialment la francesa (surrealisme, dadaisme, Rimbaud, Lautréamont, Mallarmé en alguns casos...) i, és clar, Blai Bonet ens va obrir, doncs, les portes a la coneixença i assimilació creativa de les avantguardes europees i esdevé una influència fonamental per a l'obra que anam bastint d'ençà finals dels anys seixanta.

Miquel López Crespí

Teranyina

Lluny, molt lluny els fils d'argent
d'una teranyina afalaguen
faules d'hospitalitat,
horitzons de fullaca.
A prop, molt a prop
encenen xiprells
de llum franciscana
entre un no-res clapat i nu.

Mentrestant, el temps no tem ningú,
només enutja poetes
que alçuren la seva veu veciada.
Res no es mou tant com la vida mateixa,
però res no és debades,
ni la teranyina,
ni l'enuig dels poetes
i sempre és insondable
el festeig dels records.

(Inèdit)

Lluís Servera Sitjar

Eh, Blai Bonet?

Envellir, cremar peresosos dies secs perdent perfil,
 perfilar massa nits amb paper, llapis i somnis,
 somniar eterns perfums de pell, de sexe, de terra banyada,
 banyar molts llençols amb el que vulguis, àdhuc amb baves,
 bavar, suar, plorar, plorar ben despert esperant hores vives,
 viure, viure, viure llepant dies blaus com el que mor,
 morir, morir en cada contacte, en cada bes, en cada mirada,
 mirar la vida de front, suïcida, al sol de migdia, ulls fits,
 fixar, segellar, ancorar per a sempre més la suor pròpia, la suor,
 suar sang i aigua, la fel, el fetge, sobre el cos estimat,
 estimar fins que tot el cos et faci mal, fins el darrer panteix,
 panteixar fort i escandalós més enllà de l'edat assumida,
 no assumir ni un centímetre més que absolutament tot,
 totalitzar la comesa, la tasca, la cabòria, la idea, el desig,
 desitjar molt, molt, però saber agrair el que la vida et regala,
 i regalar-te, sobretot regalar-te, tot sencer, regalar-te...

Poema escrit i llegit personalment a Blai l'any 1992. Publicat a la col·lecció «Balenguera» nº 67, de Can Moll, l'any 1994

L'home i el salvatge

Setembre 1997.

A Blai Bonet

Aquell horabaixa de setembre amb gregal primoi a Cala Figuera, ell, més que mai, envergava una intensa retirada a Klaus Finsky, el de l'«Aguirre» d'en Saura. Li ho vaig dir. No ho aixecà del terra. Però des d'aquell precís moment, arrodoní més els ulls i s'humitejà en escriure els lla-vis molsuts. Semblava tenir excés de saliva dins la boca des d'aquell mateix instant. I parlàrem com sempre, pausats però gens ni mica relaxats. Parlàrem de l'home i el salvatge, d'allò que aprenem i del que no teníem notícia que ho sabéssim fer, però ho fem. Del concepte abrupte de la veritat. De la poesia, de l'Art. En Blai sempre pronunciava Art en majúscula. Del seu Déu i dels meus déus. Del viure d'acord amb la pròpia complexió. De l'emoció de sentir-te curiós, intranquil, mentideretxo qualche pic, si això, aquest fet, et referma en l'enamorament per la vida, en el fet vitenc d'exercir de persona, d'ésser humà, singular, irrepètible.

Dos mesos i mig després va morir. Jo era a casa seva la nit del comiat i el vaig plorar. Som de cor flux, jo, adesiara. Era molt fort. Hi havia molt de ferro a l'estança.

Jo hi era també quan, ja ben fosc, entre quatre el posaren dins la càmera frigorífica del cementeri. Ja no feia cara de Klaus Kinsky. Gairebé ja no feia cara de Blai Bonet i Rigo, tampoc.

Aquest text amb voluntat i pretensió de poema en prosa, va ser publicat a la col·lecció del «Centre Cultural Capaltard» l'any 2000

Gabriel Florit i Ferrer

Escola graduada, Joan Lacomba (2007)

ESCOLA GRADUADA

Era una sala quadrada
i tenia cinc finestres,
una muntanya pelada,
que era violeta als capvespres.

Darrera d'un mestret vell,
Jesús estava enclavat,
José Antonio ampliat,
Franco amb un faixí vermell.

La tarda era com un ciri.
Tocava Història d'Espanya.
Hi havia un gran cementiri:
la creu, els morts, un que guanya.

Darrera els vidres volava
la bandera de tergal:
volava, volava, estava
a l'aire i fermada a un pal.

Damunt una vidriera,
el sol fugia; el camp no.
Feia fred. La Sabatera
cantava al capdecantó:

“Sa moixa m’ha fet moixons
vestits de seminaristes,
quan han obert els ullons
han estat tots comunistes”.

Blai Bonet

Els fets
(Proa, 1974)

S'Esclop

Quadern cultural 35

CODI DE BARRES

Toni Catany